

Lietuvos
pramonininkų
konfederacija

LPK pasiūlymai 2024–2028 m. politiniam ciklui

Vilnius, 2024 m. lapkritis

Turinys

Ivadas	3
Švietimo politika	4
Demografija ir migracija.....	5
Mokestinė aplinka	6
Verslo aplinka	8
Aplinkosauga ir žiedinė ekonomika	10
Energetika ir klimato kaita.....	12
Perdirbamosios maisto ir pašarų pramonės bei žemės ūkio (agromaisto) politika	13
Gynybos pramonė	15
Inovacijos ir MTEP	16
Regioninė politika	17
Transportas, infrastruktūra ir logistika	18
Užsienio ekonominė politika	22
Kita	24

Lietuvos pramonininkų konfederacija (LPK) yra valstybės socialinis ekonominis partneris kartu kuriantis tvarią, konkurencingą ir inovacijoms palankią verslo aplinką.

LPK būdama skėtinė nepriklausoma, nepolitinė, skaidriai verslo interesus Lietuvoje ir užsienyje atstovaujanti organizacija, vienija 54 šakines ir 8 regionines asociacijas visose lietuvišką produkciją gaminančiose pagrindinėse pramonės šakose. Konfederacijai taip pat priklauso moksliniai tiriamieji institutai, mokymo įstaigos.

LPK atstovaujami sektoriai kuria 59 proc. Lietuvos BVP. LPK narės gamybos įmonės pagamina 83 proc. visos Lietuvos eksporto produkcijos.

Įvadas

Būtų nelengva paneigti, kad pastarieji ketveri metai buvo be galo sunkūs Lietuvai, jos visuomenei, verslui, valdžios institucijoms. Atrodo, kad jau pamiršome dar visai neseniai buvusią būtinybę nešioti veido kaukes. Primiršome nelegalios imigracijos srautų valdymą, ekonominių santykių su Kinija sutrūkinėjimą, energijos kainų krizę. Tačiau ko tikrai neįmanoma pamiršti – tai karo Ukrainoje ir kartu su tuo išryškėjusių geopolitinių šalies iššūkių.

Šiandien galima teigti, kad ne tik išgyvenome, bet dar labiau sustiprėjome, labiau subrendome kaip visuomenė, kuri supranta ir savo pačios atsakomybę dėl šalies ateities. Tačiau su branda ateina ir nauji iššūkiai. Jei 2000–2024 metais daugelis krizių buvo santykinai trumpalaikės, manytume, kad artimiausi keleri metai turėtų būti esminių struktūrinių pertvarkų laikotarpis.

Bemaž visi Lietuvos ir Europos Sąjungos (ES) ekonomikos konkurencingumo skauduliai buvo įvardinti Mario Draghi ES konkurencingumo ataskaitoje, kuri buvo paskelbta šių metų rugsėjo mėnesį. Būtų labai trumparegiška vien tik džiaugtis, kad Lietuvos ekonomika auga greičiau nei vidutiniškai ES ekonomika. Mus kankina ta pati chroniška mažo darbo našumo problema, kurią ilgus metus padėjo slėpti darbo našumo augimo neatspindintis darbo užmokesčio augimas. Bet, sutelkę dėmesį į darbo užmokesčio augimo tempus, pamiršome apie realią ekonomiką ir realų darbo našumo augimą, realias investicijas ir investicijas į inovacijas. Sutelkę dėmesį į darbuotojų socialines garantijas kartu pamiršome apie sveikai ekonomikai reikalingą darbo rinkos lankstumą.

Norint iš esmės pakeisti šalies darbo našumo augimo trajektoriją reikia iš esmės pakeisti požiūrį į investicijas į inovacijas. Nebeužtenka pasakyti, kad tai yra svarbu. Reikia realiai padidinti mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (MTEP) finansavimą, kuris Lietuvoje yra daugiau nei du kartus mažesnis nei ES ir tris kartus mažesnis nei JAV. Būtent MTEP ir inovacijos turi tapti tolesnės šalies ekonomikos ir pramonės transformacijos pagrindine ašimi. Ir tam būtina iš esmės pakeisti inovacijų ekosistemą šalyje, kurioje svarbu užtikrinti kokybišką mokslo ir verslo bendradarbiavimą.

Geopolitiniai iššūkiai atvėrė ir tokias Lietuvos ir ES ekonomikų žaizdas kaip didelę priklausomybę nuo importuojamų gamtinių išteklių, ypač energijos ir retų gamtinių išteklių. Viena vertus, mus tai jau paskatino greičiau persiorientuoti į atsinaujinančią energetiką, tačiau, kita vertus, mes šiame procese esame labai priklausomi nuo Kinijos. Kinija šiandien absoliučiai dominuoja saulės modulių gamybos rinkoje, dominuoja retų gamtinių išteklių, reikalingų atsinaujinančios energetikos plėtrai, perdirbimo, el. auto baterijų rinkose. Ir šiame energetikos sektoriaus transformacijos procese mes pamiršome, kad energetika turi būti ne tik žalia, bet ir jos kaina turi būti konkurencinga.

Šalies ekonomikai kaip gryno oro trūksta įvairios kvalifikacijos kokybiškai parengtų darbuotojų. Ir čia svarbu ne tik specialistų rengimo kokybė, tačiau ne mažiau svarbūs yra ir jų skaičiai. Gyventojų skaičius, prognozuojama, šalyje tik mažės. Dirbančių asmenų skaičius taip pat mažės. Visuomenė senėja. Todėl labai svarbu parengti, pritraukti ir išsaugoti tiek vietinius, tiek užsienio talentus. Negalime leisti, kad verslo, ekonomikos augimą lemtų prastas specialistų rengimas ar tiesiog jų trūkumas. Galima čia pasiremti ir Jungtinių Tautų tyrimų rezultatais, kurie rodo, kad kiekvienas papildomas imigrantų procentas dviem procentiniais punktais didina šalies BVP.

Galiausiai, manytume, kad laikas pagaliau iš esmės išspręsti verslo finansavimo problemas siekiant ES kapitalo rinkos didesnės integracijos, didinant konkurencingumą verslo kreditavimo rinkoje. Tai, kad rekordiškai pakilus paskolų verslui palūkanoms, šių metų viduryje jau prasidėjo jų mažinimas, neturėtų išblaškyti ir leisti manyti, kad verslo kreditavimo sektorius veikia efektyviai. Ir čia būtini neatidėliotini darbai.

Švietimo politika

Problema

Siūlomos priemonės

Siekiamas rezultatas

<p>1. Mokytojų trūkumas (ypač tikslųjų ir gamtos mokslų) susiformavo dėl to, kad nepakankamai skiriama dėmesio profesiniam žmonių informavimui ir orientavimui pasirinkti mokytojo profesiją. Bendras vidutinis mokytojų amžius šiuo metu yra 50 metų, apie 23 proc. mokytojų yra vyresni nei 60 metų, o šiuo metu apie 12 proc. dirbančių mokytojų darbo stažas siekia iki 2 metų. Vyriausi yra matematikos, gamtos mokslų mokytojai. Didėja neįgijusių kvalifikacinės kategorijos pedagoginių darbuotojų dalis (nuo 15 proc. 2020 m. iki 21 proc. 2023 m), tai kelia riziką ugdymo kokybei.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stiprinti mokytojo / dėstytojo profesijos konkurencingumą didinant mokytojo / dėstytojo atlyginimą. 2. Koreguoti / parengti trūkstamų mokytojų rengimo sistemos tobulinimo veiksmų planą, apimantį visus švietimo lygmenis. 3. Parengti mokytojų motyvacinės sistemos modelį. 4. Tobulinti karjeros specialistų ir regioninių karjeros centrų darbuotojų kompetencijas. 	<ul style="list-style-type: none"> • 2030 m. jaunų mokytojų įsidarbinimas atsvertų pensinio amžiaus mokytojų dalį. • 2030 metais tikslųjų ir gamtos mokslų mokytojų dalis darbo rinkoje padidėtų du kartus.
<p>2. STEM krypties studentų / darbuotojų trūkumas, todėl būtina šalinti visas kliūtis būsimai mokinių / studentų / dirbančiųjų karjerai / perkvalifikavimui. Moksliniai tyrimai rodo, kad kuo daugiau šalyje yra STEM sričių specialistų, tuo šalies ekonomika auga greičiau. Tai nutinka dėl to, kad didesnis skaičius STEM sričių specialistų koreliuoja su didesniu darbo našumu, daugiau kuriamų darbo vietų ir didesniu atlyginimu.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Iki 2026 metų parengti STEM krypties specialistų rengimo sistemos tobulinimo veiksmų planą, apimantį visus švietimo lygmenis ir darbuotojo mokymąsi visą gyvenimą. 2. Naikinti viduriniame ugdyme dalykų profiliavimą, sudarant sąlygas visiems mokiniams mokytis tiksluosius, gamtos mokslus ir laikyti šių dalykų abiturus egzaminus. 3. Iki 2026 m. pakeisti galiojančias tvarkas ir sudaryti sąlygas kiekvienoje savivaldybėje steigti inžinerinės krypties mokyklas. 4. Iki 2026 m. koreguoti valstybės finansuojamų vietų sudarymo ir paskirstymo tvarką, suteikiančią galimybes nemokamai mokytis / studijuoti visiems, surinkusiems reikiamą stojamąjį balą ir pasirinkusiems STEM krypties studijas. 5. Nuo 2026 m. koreguoti EIMIN nuo 2020 m. vykdomą tikslinių stipendijų programą, suteikiant stipendijas visiems STEM krypties studijas pasirinkusiems studentams bet kurioje ugdymo įstaigoje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Iki 2030 m. kiekvienoje savivaldybėje būtų įsteigta inžinerinės krypties ugdymo įstaiga. • 2030 metais STEM sričių specialistų dalis darbo rinkoje padidėtų du kartus.
<p>3. Trūksta paskatų stoti į profesinio mokymo programas, rengiančias trūkstamų profesijų specialistus. Vis dar mažas procentas mokinių renkasi įgyti vidurinį išsilavinimą profesinėse mokyklose. Netolygiai įveiklinami sektoriniai profesiniai centrai – tai yra atskira valdymo ir vadybos problema. Neefektyvus kvotų krepšelių planavimas. Su technologijų kūrėjais nesuderintos programos, žemai nuleista kvalifikacijų pripažinimo sistemos kartelė, įgyjamos netinkamos kompetencijos ar pan.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kurti profesinio mokymo kompetencijų centrus ir profesinio mokymo paslaugų teikėjų ir pramonės technologijų kūrėjų tinklaveiką. 2. Atnaujinti kvalifikacijų suteikimo tvarką, suteikiant teisę egzamino metu įgyti tokią kvalifikaciją, kokio lygio egzamino užduotis įvykdė studentas. 3. Koreguoti mokinių registrų tvarkas, suteikiant teisę bendrojo ugdymo įstaigų mokiniams būti suskaičiuotiems dviejuose registruose: bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo. 4. Atlikti aiškų, konkrečiais rodikliais pamatuojamą ugdymo įstaigų turto vertinimą, atsisakant perteklinio turto. Sutaupyta lėšas skirti darbuotojų atlyginimams, stipendijoms didinti ir ugdymo kokybei gerinti. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bent 80 proc. darbuotojų dirbtų kvalifikacijos lygį ir sritį atitinkantį darbą.

Demografija ir migracija

Problema

Siūlomos priemonės

Siekiamas rezultatas

<p>4.</p>	<p>Teisėkūros procesas yra politizuotas. Imigracijos ribojimų šalininkai nevensia kurstyti ir savo tikslams išnaudoti visuomenės antiimigracinių nuotaikų, manipuluojama skirtingais statistiniais duomenimis. Politinėse diskusijose, viešumoje nuolat painiojami skirtingi duomenys, skaičiai dirbtinai išpučiami ir pan. Atitinkamai, teisėkūros procesui trūksta ne emocijomis, o įrodymais grįsto vertinimo, sprendimų pagrindimo oficialiais statistiniais duomenimis, platesnių konsultacijų su už ekonomikos ir finansų politiką atsakingomis institucijomis, verslo organizacijomis. Nepakankamai vertinama kaimyninių šalių praktika ir t.t. Visi šie veiksniai daro neigiamą poveikį imigracijos teisėkūros kokybei.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tam, kad imigracinė politika būtų grįsta įrodymais, būtina įtraukti už ekonominius klausimus, mokestinę finansų politiką atsakingas institucijas: Lietuvos banką, SM, EINMIN, FINMIN. 2. Nustatyti, kokiais oficialios statistikos duomenimis turi būti grindžiami sprendimai. Reikalingi aiškūs ir skaidrūs statistiniai duomenys apie imigrantus, atvykstančius darbo ir kitais teisiniais pagrindais, kitomis aplinkybėmis. 3. Keitimasis informacija su verslo organizacijomis apie teigiamą / neigiamą imigracijos poveikį darbo rinkai, kt. keliamas problemas, iššūkius. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kokybiška, pridėtinę vertę kurianti imigracijos politika ir atitinkamai įrodymais grįsta teisėkūra.
<p>5.</p>	<p>Nuo 2025 m. įsigaliosianti kvotų sistema, pagal kurią yra numatytas tik maksimalus kvotos dydis (be kvotos grindų), todėl teoriškai metinis kvotos dydis gali būti nulinis. Tokia kvotų sistema yra didelis neapibrėžtumo faktorius nuo darbuotojų iš užsienio priklausančiam verslui.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. LR įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (UTPI) numatyti kvotos grindis – mažiausią galimą metinį kvotos dydį. 2. Nustatyti aiškius kriterijus, kurie leistų įvertinti įmones pagal jų atsakomybės lygį naudojant kvotą (pvz., pasikviestų ir įdarbintų užsieniečių, darbuotojų kaitos ir kt. rodikliai). 3. Paskatos pažangioms, aukštesnius rodiklius atitinkančioms įmonėms, pvz., leisti darbinti tam tikrą skaičių trečiųjų šalių piliečių kvotai pasibaigus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Būtų sumažintas nuo 2025 m. įsigaliosiančios kvotinės sistemos neigiamas poveikis šalies ekonominiam konkurencingumui. • Subalansuota kvotinė sistema, skatinanti sąžiningą kvotos panaudojimą, užtikrinanti geresnes darbo sąlygas ir stipresnę Lietuvos darbo rinką.
<p>6.</p>	<p>Darbuotojų trūkumas yra gyventojų senėjimo ir skaičiaus mažėjimo padarinys. Lietuvoje nėra aiškios demografinės politikos, sprendžiančios darbuotojų trūkumo problemas ir iššūkius, susijusius su demografinė Lietuvos situacija. Problema savaime greitai metu neišsprendės, o verslui reikia labai greitų sprendimų.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Deleguoti vienai institucijai migracijos ir demografijos politikos formavimą bei programų įgyvendinimą. 2. Didinti imigracijos srautus, atsižvelgiant į regionų specifiškumą ir kompensuojant bendrą gyventojų skaičiaus mažėjimą. 3. Skatinti svetur gyvenančius lietuvius sugrįžti, gerinti tam skirtas EIMIN ir URM priemones. 	<ul style="list-style-type: none"> • Stabilizuotas arba padidėjęs gyventojų skaičius. Rodiklis: teigiamas bendro gyventojų skaičiaus pokytis per 2024–2028 metus arba ne daugiau nei 0,1 proc. neigiamas metinis pokytis. • Sukurta ilgalaikė migracijos ir demografijos politika. Rodiklis: išlaikytas ne mažesnis nei 15 proc. grynosios migracijos rodiklis (būtų apie 45 000 imigrantų per metus).

Mokestinė aplinka

	Problema	Siūlomos priemonės	Siekiamas rezultatas
7.	<p>Dažni mokestinės sistemos pakeitimai sukelia neapibrėžtumą verslui, nes įmonėms tampa sunku tiksliai planuoti finansinius išteklius ir investicijas ateičiai. Kiekvienas mokestinis pokytis reikalauja verslų prisitaikymo, pvz., apskaitos procesų keitimo, sistemų atnaujinimo, personalo mokymo. Nuolat kintanti mokesčių sistema gali neigiamai paveikti tiek poveikį verslo investicijoms į inovacijas, mažinti ekonomikos konkurencingumą, tiek galiausiai sumažinti vietos ir užsienio investuotojų pasitikėjimą šalies verslo aplinka.</p>	<p>2024–2026 m. periodu nedaryti mokestinių pakeitimų. Nuo 2026 m. bet kokie pakeitimai turi būti teikiami kartu su išsamiu poveikio ekonomikai ir investicijų augimui vertinimu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Išlaikytas tvarus prognozuojamas ekonomikos augimas Lietuvoje. Mokestinių pakeitimų laikinas sustabdymas sukurtų stabilesnę aplinką, leidžiančią verslui ir investuotojams užtikrinčiau planuoti išlaidas, plėtros projektus ir finansines strategijas, nesibaiminant dėl staigių mokesčių pokyčių.
8.	<p>Daugelis įmonių susiduria su ribotomis galimybėmis investuoti į našumo didinimą ir inovacijas dėl didelių kaštų ir nepakankamos finansinės grąžos trumpuoju laikotarpiu. Esamos paramos priemonės yra pernelyg sudėtingos arba biurokratinės, todėl įmonės jas sunkiai pasiekia ir naudojasi jomis ribotai.</p> <p>Lietuva pagal darbo našumą buvo 21 vietoje ES. Tai lemia mažesnę konkurencingumą tarptautinėje rinkoje.</p>	<p>Iki 2026 m. supaprastinti mokestines paskatas įmonėms, investuojančioms į darbo našumo didinimą ir inovacijas. Užtikrinti joms papildomas efektyvias paramos priemones.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Padidėjęs darbo našumas, inovacijos ir Lietuvos įmonių konkurencingumas tarptautinėje rinkoje bei užtikrintas ilgalaikis ekonominis augimas.
9.	<p>Lietuvos verslo aplinka, palyginti su aplinkinėmis valstybėmis (Estija, Latvija, Lenkija), yra nedraugiška ir nekonkurencinga, mokestinė aplinka nemotyvuoja įmonių plėstis, investuoti į naujas darbo vietas, technologijas ir padalinius.</p>	<p>Įtvirtinti 0 proc. tarifą reinvestuojamam pelnui, siekiant skatinti įmonių technologinę pažangą ir konkurencingumą.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Padidėjusi įmonių plėtra, kasmet būtų sukuriama apie 2800 naujų darbo vietų, metinės investicijos augtų 3,7 proc., padidėjęs įmonių likvidumas, pertvarkyta mokestinė sistema, į šalį pritraukta daugiau gabių specialistų. Lietuva turėtų galimybę sėkmingai konkuruoti su kitomis regiono valstybėmis dėl tiesioginių užsienio investicijų.
10.	<p>Nuo 2024 m. įsigaliojo 130 pasaulio šalių 2021 m. pasiektas susitarimas dėl pasaulinio minimalaus efektyviojo 15 proc. pelno mokesčio tarifo stambioms įmonių grupėms (Antrasis ramstis, angl. <i>Pillar 2</i>). Kadangi Lietuvos pelno mokesčio tarifas sutampa su minimalaus pelno mokesčio tarifu, stambių ūkio subjektų pasinaudojimas pelno mokesčio lengvatomis iš esmės tampa butaforinis ir klaidinantis, nes vėliau tokioms įmonėms vis vien atsiranda pareiga sumokėti papildomą pelno mokestį.</p>	<p>Siekiant neprarasti investicinio patrauklumo užsienio ir vietos investuotojams, panaikinta pelno mokesčio lengvata verslui turėtų būti kompensuojama per kitus mokesčius.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Išsaugotas investicinis patrauklumas.

Problema

Siūlomos priemonės

Siekiamas rezultatas

11.	Pagal 2018 m. priimtas Sveikatos draudimo įstatymo pataisas, nuo 2021 m. sveikatos draudimo įmoka, mokama už valstybės lėšomis draudžiamą asmenį sudaro 6,98 procento nuo už praeitų metų minimalios mėnesinės algos (MMA) dydžio, o savarankiškai besidraudžiančio asmens įmoka sudaro 6,98 proc. nuo šių metų MMA dydžio.	Pakeisti Sveikatos draudimo įstatymo 16 str. 2 dalies nuostatas ir nustatyti, kad valstybės biudžeto įmokos apskaičiuojamos, vadovaujantis tokiais pačiais principais, kaip ir savarankiškai įmokas mokantiems asmenims.	• Suvienodintas privalomojo sveikatos draudimo įmokos dydis, nepriklausomai nuo to, ar draudėjas yra valstybė, ar pats asmuo.
12.	Šiuo metu Pelno mokesčio įstatymo nustatytas teisinis reguliavimas neužtikrina patikimo ir saugaus valstybės ekonomikai ir šalies gerovei reikšmingų investicinių projektų pritraukimo ir jų įgyvendinimo, taip pat neskatina investicijų į kitas šalis, pvz., siekiant padėti atkurti karo niokojamą Ukrainą. Pelno mokesčio įstatymo 12 straipsnio 15 punkte numatyta lengvata taikoma tik akcijų pardavimui, įskaitant užsienio vienetų akcijų pardavimą, tačiau neatsižvelgiant į tai, kad užsienio valstybėse labiausiai paplitusi ir investuotojui saugiausia ribotos atsakomybės bendrovės forma nebūtinai yra akcinė bendrovė (kaip, pvz., uždaroji akcinė bendrovė Lietuvoje) ar kita ribotos atsakomybės bendrovė, turinti akcijas. Dalyje ES šalių ir geografiškai Lietuvai artimose valstybėse už ES ribų ribotos atsakomybės bendrovės forma naudojasi smulkūs ir vidutiniai verslas, taip pat ribotą kiekį investuotojų turintis stambusis verslas. Dažniausiai naudojama forma – vokiškojo tipo ribotos atsakomybės bendrovė, kurios įstatinį kapitalą sudaro ne akcijos, o dalys, kvotos ar korporatyvinės teisės. Kadangi Lietuva taiko pelno mokesčio lengvatą tik akcijų pardavimui, investuotojams, investuojantiems ar ketinantiems investuoti užsienio valstybėse, ji tampa nebeatrauklia šalimi kurti ar išlaikyti holdingą.	Tiksliau apibrėžti Pelno mokesčio lengvatos subjektus, nustatant, kad reguliavime vartojama sąvoka „akcija“ apimtų ne tik turimas teises į rizikos ir privataus kapitalo subjektų paskirstytinojo pelno dalį, bet ir ribotos civilinės atsakomybės užsienio vieneto, kuris įregistruotas ar kitaip organizuotas Europos ekonominės erdvės valstybėje arba valstybėje, su kuria sudaryta ir taikoma dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartis, ir kuris yra pelno mokesčio arba jam tapataus mokesčio mokėtojas, dalis, jei šiame ribotos civilinės atsakomybės užsienio vienete įstatinis kapitalas formuojamas iš dalių.	• Pagerinta investicinė aplinka ir konkurencingumas. Įmonės, į kurias bus investuota, sukurtų naujas darbo vietas, sumokėtų dar daugiau mokesčių į valstybės biudžetą, plėstų savo veiklas ne tik Lietuvoje, bet ir kitose šalyse.
13.	Itin didelį susirūpinimą kelia gyventojų pajamų apmokestinimo metodas – papildomi tarifai aukštomis pajamoms. Įvedant progresinius mokesčius, nebuvo įvertinti tokie neigiami padariniai kaip mažesnė paskata reinvestuoti; aukštesnes pajamas gaunančiųjų postūmis emigruoti į aplinkines valstybes; neigiama iniciatyva aukštesnes pajamas gaunantiems talentams atvykti į Lietuvą. Progresinis gyventojų pajamų mokesčio modelis nubaudžia aukštesnes pajamas gaunančiuosius, nors ekonominio lėtėjimo laikotarpiu jie yra tie, kurie ekonomiką skatina – gautas pajamas reinvestuodami, kurdami naujas darbo vietas.	Sugrąžinti buvusį 27 procentų gyventojų pajamų, viršijančių Sodros „lubas“, mokesčio tarifą, vietoje dabar nustatyto 32 procentų tarifo ir tokiu būdu įgyvendinti 2018 metais pradėtą, bet nebaigtą mokesčių reformą, susijusią su Sodros „lubų“ įvedimu. Reforma liko neįgyvendinta, nes sumažintos Sodros įmokos buvo pakeistos padidintu GPM tarifu.	• Aukštas pajamas gaunantys gyventojai bus skatinami likti Lietuvoje, investuoti į verslą, kurti naujas darbo vietas ir skatinti inovacijas. • Patrauklesnė mokesčių sistema padės Lietuvai pritraukti aukštos kvalifikacijos specialistus bei investicijas, užtikrinant ilgalaikį teigiamą poveikį šalies ekonomikai ir darbo rinkai.

Verslo aplinka

Problema	Siūlomos priemonės	Siekiamas rezultatas
14. Nepakankama prieiga prie kapitalo.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Iki 2026 m. pritraukti naujas paskolas verslui teikiančias finansų institucijas. 2. Iki 2026 m. išplėsti besiplečiančių verslų („scale-up“) etapo finansavimo priemones. 3. Iki 2030 m. aktyvinti rizikos kapitalo fondų formavimąsi ir investavimą Lietuvoje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Prienamesnės finansavimo galimybės verslo investicijoms į inovacijas, reikalingas transformacijai ir darbo našumui didinti.
<p>Didelė viešojo valdymo paslaugų kaina, susijusi su privalomu informacijos kaupimu ir laikymu ne tik viešuosiuose ir žinybiniuose šaltiniuose, bet ir verslo įmonėse, didina administracinę naštą verslui. Tai kelia papildomų išlaidų ir mažina verslo konkurencingumą. Viešojo administravimo paslaugos, teikiamos ne rinkos sąlygomis, turi atitikti kainos pagrįstumo sąnaudomis reikalavimus. Nepagrįstai brangios paslaugos tampa neprieinamos, o tai gali pažeisti LR Konstituciją ir Viešojo administravimo įstatymą. Nepaisant kai kurių institucijų pastangų, biurokratija ir didelės administracinės bei finansinių ir statistinių ataskaitų apimtys vis dar išlieka esmine problema.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Teisėkūros procese taikyti gerojo reglamentavimo principus – užtikrinti, kad viešojo administravimo subjektai laikytųsi proporcingumo principo, suderindami sprendimų mastą ir priemones su tiksliais administravimo tikslais. 2. Geresnio reglamentavimo komisijos veiklos aktyvavimas – nuolat ieškoti priemonių, siekiant sumažinti reguliavimo naštą ir išlaikyti arba mažinti verslui tenkančias reguliavimo išlaidas. 3. Duomenų dubliavimo naikinimas – įdiegti sistemą, kad verslas, vieną kartą pateikęs duomenis, jų pakartotinai nebūtų prašomas. Tai pasiektina viešojo sektoriaus prieiga prie viešųjų duomenų per skaitmenines sistemas. 4. Pramonės konkurencingumo komisijos (Pramonė 4.0 platformos) veiklos užtikrinimas – siekti konkurencingumui palankaus viešojo administravimo, įtraukiant skaitmenizacijos ir žiedinės ekonomikos sprendimus. 5. Verslo atstovų integravimas į valstybės valdymą iki 2026 m. – sukurti sąlygas verslo kūrybiniam potencialui išnaudoti, didinant verslo įsitraukimą į viešojo sektoriaus sprendimų priėmimą. 6. Iki 2027 m. sumažinti biurokratinę naštą 30 proc. ir iki 2030 m. sumažinti viešojo sektoriaus išlaidas 20 proc. – tai leistų viešojo administravimo subjektams efektyviau valdyti išteklius ir sumažinti verslui tenkančią administracinę naštą. 7. Inovatyvumo principo taikymas valstybės valdyme – pabaigti inovacijų reformą, kuri skatintų skaitmeninę ir žaliąją transformaciją, bei užtikrinti inovacijas skatinančių paslaugų ir paramos ekosistemos veiklą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mažinti laiką ir išteklius, skiriamus ataskaitų rengimui, sudarant galimybes verslui daugiau dėmesio skirti pagrindinei veiklai, o tai ypač svarbu mažoms ir vidutinėms įmonėms. • Didinti reguliavimo efektyvumą, kuris geriau atspindėtų realias verslo sąlygas ir sumažintų administracinę naštą. • Užtikrinti verslo dalyvavimą politikos formavime, kad įstatymų leidėjai galėtų greičiau reaguoti į verslo poreikius.
16. Juridinio asmens likvidavimo ir išregistravimo iš Juridinių asmenų registro procedūra yra sudėtinga. Dėl šios priežasties dalis juridinių asmenų registre registruotų įmonių yra nevykdančios realios veiklos.	Supaprastinti juridinio asmens likvidavimo ir išregistravimo iš Juridinių asmenų registro procedūrą.	<ul style="list-style-type: none"> • Padidintas verslo mobilumas.

Problema

Siūlomos priemonės

Siekiamas rezultatas

17.

Neretai **ES direktyvos į nacionalinę teisę perkeliama taikant pačias griežčiausias interpretacijas.**

1. Lankstesnė ES direktyvų interpretacija ir taikymas. Įgyvendinant ES direktyvas, nacionalinės institucijos turėtų siekti kuo labiau išnaudoti direktyvose numatytą lankstumą. Tai reikštų, kad vietoj automatinio griežčiausių normų pasirinkimo būtų atliekama detali analizė, ieškant mažiau griežtų ir labiau proporcingų būdų direktyvos tikslams pasiekti.
2. Ekonominio ir socialinio poveikio nacionaliniu lygiu vertinimas prieš įgyvendinant direktyvas. Prieš perkeliant direktyvas į nacionalinę teisę, turėtų būti atliekami išsamūs ekonominio, socialinio ir administracinio poveikio vertinimai dėl galimų pasekmių verslui, darbo rinkai ar kitoms sritims. Užtikrinama, kad griežtesnės taisyklės nebūtų taikomos be tinkamo pagrindo.
3. Pavyzdžių iš kitų ES valstybių narių analizė. Galima sekti šalių, kurios taiko lankstesnes interpretacijas ir turi sėkmingą praktiką, pavyzdžiu. Tai padėtų suprasti, kokios alternatyvios praktikos galima imtis, nepažeidžiant ES teisės normų.
4. ES direktyvų perkėlimo į teisę proceso reforma. Apsvarstyti procesų reformą, kuria siekiama gerinti ES direktyvų perkėlimo į nacionalinę teisę kokybę. Tai galėtų apimti griežtesnius procesus, skirtus identifikuoti ir išvengti „perteklinės transpozicijos“ atvejų, kai ES reikalavimai per daug griežtai įgyvendinami vietos teisėje.
5. Teisės aktų nuoseklumo užtikrinimas ir paprastinimas. Perkeliant ES direktyvas, būtina užtikrinti, kad nacionaliniai teisės aktai būtų nuoseklūs ir gerai suderinti su galiojančia teisine aplinka. Tai reikštų, kad reikėtų vengti sudėtingų, perteklinių ir dažnai prieštaringų normų, kurios tik padidintų teisinį neaiškumą.

- Direktyvos būtų perkeliama į nacionalinę teisę taip, kad būtų pasiektas ES reikalaujamas teisinis tikslas, tačiau be perteklinių apribojimų verslui ar piliečiams. Tai mažintų biurokratinę naštą ir užtikrintų, kad nacionaliniai įstatymai neprimestų perteklinių apribojimų, lyginant su kitomis ES šalimis. ES direktyvos į nacionalinius teisės aktus perkeliama palankiausia šalies verslui linkme, skatinant inovacijas ir nepažeidžiant konkurencingumo.

18.

Masiškai **neatliekamas teisės aktų pakeitimų projektų poveikio vertinimas**, taip pat poveikis ūkio subjektams, konkurencingumui. Lietuvoje jau kurį laiką fiksuojamas itin didelis priimamų teisės aktų skaičius ir nuolatinis poreikis juos taisyti signalizuoja nekokybišką, chaotišką, neadekvačiai sparčių tempų, įtemptą teisėkūrą. Visa tai neįgalina visų susijusių institucijų ir kitų suinteresuotų šalių kokybiškai ir laiku sureaguoti į pokyčių iniciatyvas.

Įtvirtinti griežtą reikalavimą visoms teisėkūros iniciatyvą turinčioms institucijoms atlikti kokybišką siūlomų teisės aktų pakeitimų projektų poveikio ūkio subjektams vertinimą. Taip pat ir Seimo nario ir (arba) Seimo narių grupės siūlomi projektai turi būti registruojami iš karto su poveikio vertinimu. Turėtų būti ne stigmatizuojamos, o skatinamos *ex-ante* konsultacijos su potencialiomis suinteresuotomis šalimis prieš registruojant projektus.

- Kokybiškas poveikio vertinimas taptų elementaria higiena, natūralia norma. Projektų aiškinamuosiuose raštuose (arba, pavyzdžiui, papildomame susijusiame dokumente prie projekto) nuolatos matytųsi išdėstomas atliktas poveikio vertinimas. Poveikio vertinimas, taip pat holistinis tarpinstitucinis vertinimas, kuriam būtina vystyti šiandien nepakankamą tarpinstitucinį bendradarbiavimą, reikšmingai teigiamai paveiktų teisėkūros kokybę ir tempą, reguliacinė aplinka taptų labiau prognozuojama, didėtų pasitikėjimas ir bendradarbiavimas tarp valstybės ir visuomenės, sprendimai bus tvaresni, verslo aplinka taptų palankesnė, tai teigiamai atsilieptų ir Lietuvos investicinei aplinkai.

Aplinkosauga ir žiedinė ekonomika

Problema	Siūlomos priemonės	Siekiamas rezultatas
<p>19. Šiuo metu renovuojama tik apie 300–400 daugiabučių per metus, nors tikslas siekia 1000 daugiabučių kasmet. Iki 2029 m. reikia atnaujinti 3590 daugiabučių. Apie 80 proc. visų daugiabučių Lietuvoje reikalinga renovuoti, tai sudaro maždaug 35 000 pastatų, iš kurių kasmet renovuojama tik apie 1–2 proc. Būsto renovacijos procesas yra lėtas dėl ilgų leidimų išdavimo procedūrų ir sudėtingų viešųjų pirkimų procesų, trukdančių greitesniam procesų įgyvendinimui. Šiuo metu valstybės subsidijos ir lengvatinės paskolos nepakankamai padengia renovacijos kaštus, gyventojams sunku prisidėti, taip pat finansavimo tęstinumas – didelė problema. Tradicinė renovacija reikalauja daugiau specialistų ir laiko, kas apsunkina darbo jėgos panaudojimą.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Viešųjų pirkimų proceso supaprastinimas – reikėtų sumažinti biurokratiją, įvesti „vieno langelio“ principą ir naudoti skaitmeninius įrankius, leidžiant išduoti leidimus 30 proc. greičiau. 2. Finansavimo didinimas – padidinti valstybės subsidijas iki 50 proc. renovacijos kaštų ir taikyti lengvatines paskolas su 2 proc. palūkanų norma, siekiant užtikrinti finansavimo tęstinumą. 3. Skydinės renovacijos technologijų plėtra – skatinti skydinės renovacijos sprendimus, kurie leidžia sutrumpinti renovacijos laiką nuo 12–18 mėn. iki 4–6 mėn., taip didinant renovacijos apimtį. 4. Darbo jėgos kvalifikacijos kėlimas – sukurti specialistų mokymo programas, bendradarbiaujant su profesinio rengimo centrais, ir per artimiausius 3 metus paruošti bent 5000 naujų specialistų. 5. Pavyzdinių projektų įgyvendinimas – tęsti pirmuosius skydinės renovacijos projektus, tokius kaip Utenoje, Vilniuje ir Karmėlavoje, ir naudoti juos kaip gerosios praktikos pavyzdžius. 	<ul style="list-style-type: none"> • Iki 2030 m. būtų renovuota iki 3000 daugiabučių kasmet, siekiant greičiau modernizuoti 35,000 renovotinių daugiabučių ir pasiekti energijos taupymo bei CO2 emisijų mažinimo tikslus. Būtų efektyviai mažinamas energijos suvartojimas ir CO2 emisijos, kasmet sutaupant apie 270 GWh energijos ir sumažinant apie 54,000 tonų CO2. Būtų sumažinta renovacijos trukmė ir gyventojams keliami nepatogumai nuo 12 mėn. iki 2–3 mėn. naudojant skydinės renovacijos sprendimus.
<p>20. Kadangi pramonė yra beveik ketvirtadalio išmetamo CO2 kiekio šaltinis, ji taip pat turi būti pagrindinė perėjimo prie švarios energijos proceso dalis. Pramonės išmetamų teršalų kiekis gali būti vienas iš sunkiausiai mažinamų energetikos sistemoje dėl procesų metu išmetamų teršalų, atsirandančių dėl cheminių ar fizikinių reakcijų ir aukštos temperatūros poreikio. Norint spręsti CO2 išmetimo mažinimo problemą ir kartu remti tvarią ir konkurencingą pramonę, reikalingas technologijų ir metodų rinkinys. Didžiąją dalį emisijų, kurios susidaro naudojant iškastinį kurą elektros gamyboje, galima sumažinti transformuojant energetinius procesus – atsisakant iškastinio kuro, t. y. pereinant prie žaliosios energijos vartojimo bei kartu diegiant energijos vartojimo efektyvumo sprendimus. Tačiau yra gamybinių (pramoninių) procesų, kuriems transformuoti dar nėra sukurta technologijų, pavyzdžiui, cemento pramonėje (net ir naudojant atsinaujinančius energijos šaltinius vis tiek išsiskiria CO2).</p>	<p>CO2 surinkimo ir geologinio saugojimo technologija (angl. <i>Carbon Capture and Storage</i> – CCS) yra vienas iš ir Europos Komisijos pripažintų būdų pramonei judėti visiško neutralumo klimatui įgyvendinimo kryptimi ir gali atlikti lemiamą vaidmenį tvarioje transformacijoje. Kai kuriuose pramonės ir kuro transformavimo procesuose tai yra vienas iš ekonomiškai efektyviausių sprendimų, leidžiančių dideliu mastu sumažinti išmetamų teršalų kiekį. Tuo tikslu, kad Lietuva galėtų pasinaudoti visų prieinamų technologijų suteikiamomis galimybėmis ir galiausiai priimtų geriausius sprendimus, būtina sudaryti reguliacines prielaidas technologiniam neutralumui užtikrinti. Lietuva nacionaliniu lygiu neturėtų riboti technologijų labiau, nei tai leidžiama Europiniu lygiu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Galimybė pramonei ir Lietuvos valstybei įgyvendinti įsipareigojimus su technologiniu ir ekonominiu pagrįstumu, pasinaudoti ES teikiama šios srities finansavimo galimybėmis.

Problema

Siūlomos priemonės

Siekiamas rezultatas

21.	<p>Lietuvos miškų ūkio sektorius neturi patvirtintos ir veikiančios strategijos. Paskutinis galiojantis strateginio lygmens dokumentas, kuriuo buvo reglamentuojama miškininkystė ir miško ūkis, baigė galioti 2020 metais.</p>	<p>Parengti ilgalaikę miško ūkio vystymosi strategiją ir užtikrinti miško pramonės strateginį statusą.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Subalansuota aplinkosaugos, socialinių paslaugų miške ir miško ūkio politika leistų plėtoti daugiatakslę miškininkystę, paremtą FOREST EUROPE nuostatomis, kurias yra ratifikavusios 45 Europos šalys ir ES, kaip projekto narys.
22.	<p>Būtinai integruotas požiūris į miškininkystės sektorių, kuris apimtų visas pagrindines jo funkcijas – socialinę, ekologinę ir ekonominę. Plėtrai ir įvairių naudos grupių suderinimui trūksta nuoseklaus dėmesio, o miškų ūkio vaidmuo dažnai susitelkia tik į aplinkosauginę iniciatyvą, todėl akivaizdus poreikis labiau subalansuotam požiūriui.</p>	<p>Užtikrinti proporcingą valstybinį valdymą visose pagrindinėse miškininkystės srityse – ekologinėje, socialinėje ir ekonominėje, transformuojant Žemės ūkio ministeriją į Žemės ir miškų ūkio ministeriją.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Labiau subalansuotas ministerijų veiklos reglamentavimas. • Miškų politikos departamento stiprinimas (naujoje ministerijoje). • Nepertraukiamos Valstybinės miškų tarnybos veiklos užtikrinimas, pakeičiant jos statusą į tarnybą, kuri pavaldi tiesiogiai Vyriausybei.
23.	<p>Daugiatikslio miškininkystės modelio atsisakymas de facto politinių sprendimų priėmimo procese. ES praktikos ir „Žaliojo susitarimo“ kontekste, daugiatakslės miškininkystės modelis yra įtvirtinta siekiamybė, kurios siekia visos miškininkystės tvarumu suinteresuotos ES narės. Beatodairiškas, neparemtas konkrečiomis vertybėmis saugomų teritorijų plėtojimas ir ribojimai miškų ūkinei veiklai Lietuvoje lemia priešingą daugiatakslei miškininkystei politinę kryptį, kurios dėka ekologinės miško paslaugos (ypač anglies dvideginio sekvestracija) sumažės, miško prieinamumas visuomenei sumažės, o kirtimų norma besitraukiančiuose ūkinės paskirties miškų plotuose proporcingai padidės.</p>	<p>Užtikrinti Lietuvos miškų politikos atitiktį <i>Forest Europe</i> daugiatakslės miškininkystės nuostatomis.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Daugiatakslės miškininkystės nuostatų, reglamentuojančių ne tik ekologinių, bet ir socialinių bei ekonominių miško ūkio paslaugų įtrauktis į miškų politikos sprendimų priėmimą.
24.	<p>Aplinkosaugos tikslų susiaurinimas iki teritorinės saugomų teritorijų plėtros ir miško ūkinės veiklos ribojimų. Nuolatinė saugomų teritorijų ir miško ūkinės veiklos ribojimų, nesieta su konkrečių vertybių išsaugojimu, mažina pasitikėjimą aplinkosauga, kenkia miško funkcijoms, skirtoms socialinių ir ekonominių visuomenės poreikių tenkinimui.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vykdyti saugomų teritorijų plėtrą, atsižvelgiant tiek į konkrečių vertybių išsaugojimo poreikį, tiek į poveikį socialiniam ir ekonominiam visuomenės gyvenimui. 2. Atsisakyti dabar vykdomos ūkinių priemonių, kurių pritaikymo metu nėra steigiamos saugomos teritorijos, ribojimo politikos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lietuvos saugomų teritorijų tinklo revizija, kurios metu būtų atsisakoma saugomų teritorijų, nebeatliekančių joms numatytų funkcijų, ir įteisintas saugomų teritorijų plėtros vykdymas tų saugomoms teritorijoms nepriskirtų plotų sąskaita, kuriuose jau įteisinti papildomi ribojimai miško ūkinei veiklai. • Saugomų teritorijų sistemą pertvarkyti ir harmonizuoti su Pasaulinės gamtos apsaugos organizacijos (IUCN) pripažintomis saugomų teritorijų kategorijomis. • Įtvirtinti nuostatas teisėkūroje, kurių pagalba patvirtintiems faktams, moksliniams tyrimams ir pasitvirtinusiems gerajai praktikai būtų suteiktas didesnis svoris miškų politikoje.
25.	<p>Mokslinių tyrimų ir praktinės patirties panaudojimo stygius sprendimų priėmimo procese. Tokia praktika kenkia miškininkystės politikos efektyvumui jos tvarumui.</p>	<p>Miško politikos sprendimus grįsti mokslo pasiekimais ir gerąja praktika.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Įtvirtinti nuostatas teisėkūroje, kurių pagalba patvirtintiems faktams, moksliniams tyrimams ir pasitvirtinusiems gerajai praktikai būtų suteiktas didesnis svoris miškų politikoje.

Energetika ir klimato kaita

Problema	Siūlomos priemonės	Siekiamas rezultatas
26. Nekonkurencingos energijos išteklių kainos. Energijos išteklių kainos ES valstybėse narėse tradiciškai yra didesnės nei kituose pasaulio regionuose. Elektros energijos kaina pramonės vartotojams yra vienas svarbiausių konkurencingumo indikatorių. Mažmeniniai elektros energijos tarifai pramonei ES yra vidutiniškai didesni nei, pavyzdžiui, JAV, Kanadoje, Kinijoje, Turkijoje. Konkurencinga elektros energijos kaina yra ypač aktuali energijai imliai pramonei.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Optimizuoti elektros energijos perdavimo ir skirstymo tarifų kainodarą gamybos iš atsinaujinančių energijos išteklių elektrines ir /ar kaupimo įrenginius į savo veiklas integruojantiems vartotojams. 2. Modernizuoti elektros energijos persiuntimo tinklą, nemažinant tam reikalingų investicijų apimties. 3. Sudaryti patrauklias sąlygas pramonės įmonių investicijoms į atsinaujinančių energijos išteklių plėtrą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pramonės konkurencingumą stiprinanti lankstesnė valstybės reguliuojamų elektros energijos tarifų kainodara. • Kokybiškesni ir patikimesni elektros energijos perdavimo bei skirstymo tinklai. • Nemažėjantis atsinaujinančių energijos išteklių plėtros tempas pramonės įmonėse.
27. Šiuo metu tiek fiziniai, tiek pramonės vartotojai susiduria su dideliais elektros energijos kainos svyravimais , o potencialiai išaugsiantys balansavimo poreikiai dar labiau didins investicijų į elektros energijos kaupimo sistemas poreikį.	<p>Sudaryti reguliacines, finansines ir kitas būtinas paskatas elektros energijos kaupimui, kaip priemonei pasiekti konkurencingesnes ir stabilesnes elektros energijos kainas – sumažinti elektros energijos skirtumus tais laikotarpiais, kai biržoje kainų skirtumai tarp žemiausios ir aukščiausios valandinės kainos yra itin dideli.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Parengtos ir su verslo bendruomene suderintos patrauklios, taip pat vidutinėms ir didelėms verslo įmonėms prieinamos finansinės paramos priemonės kaupimo įrenginiams įsigyti. • Sukurta tinkama reguliacinė sistema pramonės įmonėms pasinaudoti visomis elektros energijos kaupimo įrenginių teikiama galimybėmis.
28. ES priimtu ir nuo 2024 m. birželio mėn. galiojančiu Europos nulinio balanso technologijų aktu (angl. <i>Net-Zero Industry Act</i>) siekiama, kad ES šalyse narėse būtų sukurtos paskatos nulinio balanso technologijų (angl. <i>Net-Zero Industry</i>) gamybai ir jų konkurencingumui.	<p>Atsparių ir tvirtų Europos nulinio balanso technologijų ekosistemos sukūrimas viešuosiuose pirkimuose ir kitose priemonėse.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kiek įmanoma ankstesnis konkurencingų sąlygų sukūrimas ES pagamintoms nulinio balanso technologijoms ir jų taikymas viešuosiuose pirkimuose ir kitose srityse.

Perdirbamosios maisto ir pašarų pramonės bei žemės ūkio (agromaisto) politika

Problema	Siūlomos priemonės	Siekiamas rezultatas
29. Nesant ilgalaikės žemės ūkio vystymosi strategijos, kyla konfliktai tarp aplinkosauginių ir apsirūpinimo maistu tikslų. Žemės ūkio produktų sektoriai traukiasi, perdirbimo pramonė, rasdama palankesnes verslui sąlygas, kelia savo investicijas į užsienį.	Parengti ilgalaikę agromaisto vystymosi strategiją ir užtikrinti maisto pramonės strateginį statusą.	<ul style="list-style-type: none"> Subalansuota aplinkosaugos ir apsirūpinimo maistu politika leistų plėstis / atsigauti agromaisto sektoriams. Lietuvoje liktų daugiau investicijų ir būtų gaminama daugiau aukštos pridėtinės vertės produktų.
30. Kilus karo ar krizinei situacijai apsirūpinimas maistu yra esminis šalies saugumo ar krizinės situacijos išsprendimo pagrindas. Valstybės maisto rezervai (pagal dabartinę praktiką klausimas, kiek jie veiksnius) yra dalinis ir trumpalaikis sprendimas. Reikalinga, kad agromaisto pramonė visoje tiekimo grandinėje galėtų netrukdomai veikti esant karo ar krizinėms situacijoms, tuo užtikrinant apsirūpinimą maistu. Krizių valdymo ir civilinės saugos įstatymas to neužtikrina.	Numatyti, kad agromaisto pramonės sektoriui (ŽŪM patvirtintoms įmonėms) būtų suteiktos garantijos apsirūpinant elektra, kuru, kitais energetikos ištekliais, darbo jėga (kritinis, įmonių veikimą užtikrinantis personalas nebūtų šaukiamas karinei tarnybai ar krizių likvidavimui).	<ul style="list-style-type: none"> Stabilus šalies apsirūpinimas maistu esant karo ar krizinėms situacijoms.
31. Siekiant išlaikyti ir didinti Lietuvos perdirbimo pramonės konkurencingumą , būtinos priemonės, skatinančios investicijas į aukštos pridėtinės vertės produktų kūrimą, parama ir palaikymas eksporto plėtrai ir naujų rinkų paieškai.	<ol style="list-style-type: none"> Peržiūrėti Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginį planą ir bent 3 kartus padidinti šiuo metu visam laikotarpiui numatytą 50 mln. paramos sumą priemonei „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“. Taip pat didinti paramos intensyvumą didelėms įmonėms, kuris numatytas tik 20 proc. Peržiūrėti inovatyvumo rodyklių taikymą – maisto ir pašarų pramonėje vyrauja tradicinės technologijos, inovatyvumo reikalavimas yra „<i>priemtas</i>“. Adekvataus paaikškinimo ir įsigilinimo į perdirbimo realijas nebuvimas pareikalau visiška neprasmingų ir perdėtų investicijų, neleidžiančių konkuruoti pasaulinėse rinkose. 	<ul style="list-style-type: none"> Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano priemonei „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“ skirti 150 mln. Eur paramos sumą bei paramos intensyvumą didinti bent iki 40 proc. Perdirbimo pramonės investicijos atitiks realius jos poreikius ir nebus „<i>priemtiama</i>“ prie menamai inovatyvios gamybos vizijos.
32. Šalies eksporto skatinimo priemonės apsiriboja ne visada veiksmingų verslo misijų organizavimu arba bendrais nacionaliniais stendais. Stambiausi šalies maisto pramonės eksportuotojai jau seniai išaugo šiuos „marškinėlius“ ir realios pagalbos eksporto vystymui negauna.	<ol style="list-style-type: none"> Peržiūrėti žemės ūkio, žuvininkystės ir maisto produktų pardavimo rinkų atvėrimo ir įsitvirtinimo jose veiklų organizavimo finansavimo taisykles: <ol style="list-style-type: none"> Padidinti paramą įmonėms, dalyvaujančioms pagrindinėse tarptautinėse parodose stendui įsirengti, kompensuojant iki 50 m2 stendo įrengimo išlaidų. Pakeisti pareiškėjo statusą, nustatant, kad galutinis pagalbos gavėjas – ūkio subjektai, užsiimančys perdirbimu ar (ir) pirmine gamyba ir šios veiklos metu pagamintų žemės ūkio, žuvininkystės ir maisto produktų realizavimu. 	<ul style="list-style-type: none"> Sudarytos teisinės ir ekonominės žemės ūkio produktų, maisto produktų ir kitų perdirbtų žemės ūkio produktų eksporto plėtros ir užsienio prekybos balanso gerinimo prielaidos. Maisto ir pašarų gamintojų įsitvirtinimas pagrindinėse eksporto rinkose, realizuotas siekis eksportuoti kuo daugiau aukštos pridėtinės vertės produktų.

Problema

Siūlomos priemonės

Siekiamas rezultatas

33. Lietuvos perdirbamosios pramonės ir žemės ūkio rinkos žaidėjai turi laikytis griežtų žaliojo kurso, tvarumo, geros gamybos praktikos, produktų saugos, gyvūnų gerovės reikalavimų. Tačiau maisto produktų, dažnu atveju pagamintų laikantis žemesnių kokybės, tvarumo, gyvūnų gerovės reikalavimų, importas iš trečiųjų šalių nėra niekaip ribojamas, tuo sukuriama nevienodas konkurencines sąlygas.
1. Derybose ES institucijose palaikyti CBAN CO2 importo mokesčių atitinkamiems maisto produktams įvedimą į ES.
  2. Nacionaliniais aktais riboti maisto produktų, neatitinkančių bendrinių ES reikalavimų, importą iš trečiųjų šalių.
- Konkurencinių sąlygų vietiniams maisto produktų gamintojams ir trečiųjų šalių gamintojams, importuojantiems maisto produktus į ES ir Lietuvą, suvienodinimas.
  - Maisto saugos vietiniams vartotojams užtikrinimas.

34. Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksnių draudimo įstatymas (toliau – MPĮNVD) negina maisto produktų tiekėjų, priklausančių įmonių grupei, kurios metinė apyvarta didesnė kaip 350 mln. eurų. Įmonių grupei, kurios metinė apyvarta didesnė kaip 350 mln. eurų, priklausanti atskiros įmonės, tiekiančios maisto produktus mažmeninei prekybai, apyvarta gali būti tik keli ar keliolika milijonų eurų, tačiau jokių svirtų derėtis su prekybos centrais tokios įmonės neturi. Maisto produktų tiekėjų ir prekybos centrų sutartyse numatytos baudos už neįvykdytus sutartinius įsipareigojimus dažnai yra neproporcingai didelės. Jos neturėtų tapti pasipinigavimu ar papildomu pinigų šaltiniu, o turėtų realiai atspindėti pradimus.
1. Atlikti MPĮNVD korekcijas, įtraukiant šį įstatymą įmonių grupes, kurių metinė apyvarta didesnė kaip 350 mln., kai tokioms grupėms priklauso smulkesni verslai, tiekiantys maisto produktus mažmeninei prekybai, ir kai tokių verslų apyvarta nesiekia 350 milijonų eurų.
  2. MPĮNVD numatyti maisto produktų tiekėjų ir prekybos centrų sutartyse maksimalius baudų dydžius (baudų „lubas“).
- Atlikus MPĮNVD korekcijas, mažesni tiekėjai ir smulkesni verslai būtų apsaugoti nuo griežtų rinkos reguliavimo priemonių, kurios skirtos didelėms įmonėms.
  - Nustačius MPĮNVD baudų „lubas“ maisto produktų tiekėjų ir prekybos centrų sutartyse, būtų apribota prekybos centrų galimybė skirti dideles ir, galbūt, nepagrįstas baudas tiekėjams. Tai padėtų apsaugoti tiekėjus nuo pernelyg griežtų finansinių sankcijų, kurios galėtų jiems kelti finansinę riziką arba verslo suvaržymus.

35. Valstybinių melioracijos statinių nusidėvėjimas siekia 73,19 proc., amžius – 40–70 metų. 2,49 ml. ha žemės ūkio naudmenų nusausta drenažu. Balansinė vertė: 2,29 mlrd. Eur. Likutinė vertė 612 mln. Eur. Nepakankamas investavimas į melioracijos statinių rekonstrukciją. Priklausomai nuo klimatinės sąlygų ir žemės ūkio produkcijos kainų per artimiausių 20 metų laikotarpį pradimai sudarytų nuo 4,3 iki 8,4 mlrd. Eur už negautą žemės ūkio produkciją. Žemės ūkio drenažas skatina pasklidusią taršą iš žemės ūkio ir paskatina biogeninių medžiagų išplovimą į paviršinius vandens telkinius.
1. Būtina investuoti į melioracijos statinių rekonstrukciją sukuriant valstybinį melioracijos fondą. Melioracijos fondo įstatymo projektas yra parengtas. Rengėjas – ŽŪM. Stadija: derinamas su visuomene.
  2. Būtina investuoti į žaliąjį drenažą, kuris gali iki 90 proc. sumažinti biogeninių medžiagų išplovimą į paviršinius vandenis. Darbas su Europos Komisija dėl ES finansinės programos 2027 m. drenažo „žalinimui“ ir Baltijos jūros eutrofikacijos procesų mažinimui.
- Sumažintas valstybinio turto nusidėvėjimas.
  - 4–8 mlrd. Eur sumažinti Lietuvos žemdirbių nuostoliai dėl negautos produkcijos.
  - Padidėjęs Lietuvos žemdirbių ir regionų konkurencingumas.
  - Sumažintas biogeninių medžiagų išplovimas į paviršinius vandenis ir Baltijos jūrą.
  - Pagerinta paviršinių vandenių ir Baltijos jūros ekologinė būklė.
  - Sumažinti eutrofikacijos procesai paviršiniuose vandens telkiniuose ir Baltijos jūroje.

36. 2015 m. buvo priimtas LR ūkio subjektų, perkančių ir parduodančių žalią pieną, nesąžiningų veiksnių draudimo įstatymas (Pieno įstatymas). Nors deklaruojamas Pieno įstatymo priėmimo tikslas buvo siejamas su *siekiu užkirsti kelią veiksniams, kuriais pieno pirkėjui perkelti savo veiklos riziką pieno gamintojams*, realybėje šiuo įstatymu buvo siekiama reguliuoti pieno supirkimo kainas, kuo labiau eliminuojant konkurenciją ir rinkos santykius iš pieno sektoriaus. Lūkestis eliminuoti pieno supirkimo kainų svyravimus nėra realizuotas, kadangi Lietuvoje superkamo pieno paklausa ir supirkimo kainos neišvengiamai yra lemiamos situacijos tarptautinėse rinkose. Iš esmės **konkurenciją tiek tarp pieno gamintojų, tiek ir tarp pieno pirkėjų mažinantis teisinis reguliavimas riboja paskatas investuoti**, palaiko mažiau efektyvius rinkos dalyvius ir galiausiai sąlygoja aukštesnes pieno produktų kainas vartotojams.
- Panaikinti LR ūkio subjektų, perkančių ir parduodančių žalią pieną, nesąžiningų veiksnių draudimo įstatymą ir išanalizavus teisinę bazę parengti teisės aktų pakeitimus, kurie įtvirtintų ilgalaikes, bent 6 mėn. trukmės žalo pieno pirkimo-pardavimo sutartis. Ilgalaikių, bent 6 mėn. trukmės, sutarčių atsiradimas žalo pieno pirkimo-pardavimo sandoriuose eliminuotų žalo pieno pirkimo kainų svyravimus, pieno gamintojams ir pirkėjams leistų planuoti pajamas bei išlaidas ir garantuotų stabilumą žalo pieno gamybos ir perdirbimo sektoriuose.
- Teisiniu reguliavimu būtų įtvirtintos ilgalaikės, bent 6 mėn. trukmės, žalo pieno pirkimo-pardavimo sutartys.

Gynybos pramonė

Problema	Siūlomos priemonės	Siekiamas rezultatas
<p>37. Lietuvos gynybos pramonei trūksta vieningo nacionalinio susitarimo tarp pagrindinių grupių – valstybės institucijų, verslo, mokslo bendruomenės. Be aiškios bendradarbiavimo sistemos sunku konsoliduoti pastangas stiprinant krašto gynybą ir skatinant gynybos pramonės plėtrą.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sukurti nacionalinį gynybos susitarimą, įtraukiant visas visuomenės grupes, kad būtų suvienytos pastangos plėtojant gynybos pramonę ir skatinant inovacijas. 2. Įkurti Gynybos pramonės komitetą ar komisiją prie Vyriausybės kaip nuolatinę struktūrą, sudarytą iš institucijų ir verslo atstovų. 3. Plėtoti bendradarbiavimą su kaimyninėmis ir šiaurės šalimis, siekiant kurti regioninį gynybos pramonės „čempioną“, kuris skatintų bendrus projektus ir Lietuvos įmonių integraciją į tarptautines vertės grandines. 4. Sukurti technologinį parką (<i>regulatory sandbox</i>), kuriame būtų sudarytos sąlygos veikti pagal supaprastintą reguliavimą ir kurioje ekosistemos dalyviams būtų suteikiama lengvesnė prieiga prie technologinės įrangos, išteklių ir infrastruktūros, reikalingos (naujų) produktų gynybos sričiai kūrime, jų testavimui ir demonstravimui. 	<ul style="list-style-type: none"> • Užtikrinamas bendradarbiavimas ir aiškiai koordinuojama gynybos pramonės plėtra Lietuvoje. • Lietuvos įmonės integruotos į tarptautinius gynybos pramonės projektus, didinant konkurencingumą globalioje rinkoje.
<p>38. Lietuvos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymas nėra pakankamai aiškus ir riboja įmonių galimybes prekiauti A kategorijos ginklais, todėl Lietuvos pramonė negali konkuruoti tarptautinėje rinkoje. Taip pat gynybos pramonės įmonės susiduria su ilga ir sudėtinga leidimų bei licencijų išdavimo procedūra.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tobulinti LR Ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymą, suteikiant aiškumą dėl ginkluotės sąvokų ir leidžiant Lietuvos įmonėms prekiauti A kategorijos ginklais. 2. Efektyvinti leidimų ir licencijų išdavimo procesus, suteikiant įmonėms galimybę gauti licencijas dar prieš gamybos pradžią, taip mažinant biurokratinę kliūtis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Aiškesnė ir palankesnė teisinė aplinka gynybos pramonei, leidžianti įmonėms prekiauti tarptautinėje rinkoje. • Greitesni leidimų ir licencijų išdavimo procesai, leidžiantys verslui sparčiau įsiliesti į gynybos pramonę.
<p>39. Gynybos ir dvigubos paskirties projektai Lietuvoje susiduria su didelėmis finansavimo kliūtimis. Paskolos, draudimas ir kitos finansinės paslaugos šiam sektoriui yra sunkiai prieinamos arba labai brangios, o tai riboja verslo plėtrą ir naujų projektų įgyvendinimą.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sukurti specializuotą finansinių paslaugų paketą, apimantį paskolas, draudimą ir kitas paslaugas, siekiant palengvinti gynybos projektų finansavimą. 2. Sukurti finansinį mechanizmą, kuris užtikrintų gynybos reikmėms pritaikytos produkcijos pirkimo garantijas, taip skatindamas ilgalaikes investicijas į gamybos pajėgumus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gynybos pramonei lengviau prieinamos finansinės paslaugos, padedančios įgyvendinti naujus projektus ir plėsti veiklą. • Užtikrintos ilgalaikės pirkimo garantijos motyvuoja įmones investuoti į naujus gamybos pajėgumus ir technologijas.

Inovacijos ir MTEP

Problema	Siūlomos priemonės	Siekiamas rezultatas
<p>40. MTEP tenkanti šalies BVP dalis 2023 m. siekė tik 1,07 proc., kai ES vidurkis – 2,2 proc. Verslo investicijos į inovacinę veiklą Lietuvoje siekia tik 66 proc. ES vidurkio. Todėl darbo našumas beveik neauga ir Lietuvoje jis siekia tik 84 proc. ES vidurkio, o valstybės ekonomikos struktūroje vis dar dominuoja paslaugų pramonės sektoriai, kuriantys sąlyginai žemos pridėtinės vertės gaminius ir paslaugas bei priklausantys žemų technologijų naudotojams. Šios priežastys lemia, kad neauga tarptautinis šalies konkurencingumas.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Padidinti viešąsias investicijas verslo inicijuojamiems MTEPI projektams bei tarptautiniam konkurencingumui. 2. Užtikrinti palankią mokesinę, finansinę ir infrastruktūrinę aplinką verslo investicijoms į MTEPI. 3. Reformuoti viešąją inovacijų paramos paslaugų sistemą, užtikrinant biurokratijos mažinimą ir inovacijų paklausą viešajame sektoriuje. 4. Sukurti priemones mokslo ir studijų institucijoms plėtoti MTEPI su verslu ir komercializuoti MTEP rezultatus. 	<ul style="list-style-type: none"> • 2030 m. valstybės MTEP išlaidos siektų 2,5 proc. BVP. • 2030 m. verslo išlaidos į MTEP ir inovacijas siektų 3 proc. BVP.
Viešasis valdymas:		
<ul style="list-style-type: none"> • Valstybės inovacijų politikos valdyme kuo plačiau taikyti viešosios ir privačios partnerystės principą. • Užtikrinti perteklinės biurokratijos mažinimą valstybės finansuojamuose projektuose, palengvinti susijusių įmonių statuso ir galutinių naudos gavėjų dokumentacijos reikalavimus, racionalizuoti įmonėms taikomus atskaitų teikimo reikalavimus, siekiant reikšmingai sumažinti su šiais reikalavimais susijusią administracinę našą. • Plėtoti mokesines lengvatas įmonėms investuojančioms į MTEP (pelno mokesčio lengvata, gyventojų pajamų mokesčio lengvata). • Inovacijų skatinimo fondo investicijų kryptis derinti su sumanios specializacijos kryptimis ir verslo poreikiais. 		
MTEPI finansavimas:		
<ul style="list-style-type: none"> • Sukurti valstybės finansuojamas nacionalines MTI programas skirtas aukštos pridėtinės vertės ir inovacinio potencialo MVĮ, kurios apimtų visą MTEPI kūrimo grandinę ir užtikrintų nuoseklų technologinės parengties lygio kėlimą. • Sustiprinant mokslo – studijų institucijų ir inovatyvaus verslo sąveiką, vykdyti integruotą ir veiksmingą jų vykdomų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros veiklą finansavimą bei skatinti komercializavimą. • Investuoti į Lietuvos verslo dalyvavimą <i>Horizon Europe</i> projektuose, užtikrinti Lietuvos valstybės kofinansavimą. • Skatinti integraciją į tarptautines vertės grandines bei technologijų ir inovacijų tinklus. • Plėtoti infrastruktūros ir finansavimo paslaugas startuoliams. • Sudaryti lygiavertes sąlygas Lietuvos ir užsienio investuotojams. „Investuok Lietuvoje“ turi vienodomis sąlygomis aptarnauti tiek užsienio, tiek ir nacionalinius investuotojus, investuojančius pagal Žaliojo koridoriaus sąlygas taikomas stambiems investiciniams projektams. • Toliau plėtoti skaitmeninių inovacijų (technologinių) centrų infrastruktūrą ir paslaugas, plėtoti EDIH žaliųjų inovacijų srityje. 		
Viešieji ikiprekybiniai (inovatyvūs) pirkimai:		
<ul style="list-style-type: none"> • Šalies NPP tikslus derinti su Sumaniosios specializacijos strategija ir ES politikos tikslais. • Užtikrinti, kad MTI politika taptų integralia visų ministerijų viešojo valdymo sričių dalimi, kad būtų užtikrinta inovacijų paklausa visose viešojo valdymo srityse. • Inovacijų kūrimo ir diegimo užtikrinimui iki 20 proc. padidinti inovatyviųjų, ikiprekybinių ir žaliųjų viešųjų pirkimų apimtis visose viešojo valdymo srityse. • MTI sričių politiką formuojančios ministerijos turi užtikrinti įstatymų leidėjų, politinių sprendimų priėmėjų, politikos formuotojų, MTI bendruomenių ir visuomenės sąveiką, siekiant, kad Lietuvos BVP dalies investicijos į MTEP veiklas, aukštųjų technologijų kūrimą viršytų ES vidurkį. 		

Regioninė politika

	Problema	Siūlomos priemonės	Siekiamas rezultatas
41.	<p>Regioninės politikos strategijos nebuvimas daro įtaką regionų atskirčiai, vyrauja regioninės politikos požiūris, kai problemų sprendimai „nuleidžiami iš viršaus“, neįsigilinus į konkrečius regiono poreikius. Problemoms spręsti regione netelkiamos / menkai telkiamos savivaldos, regiono ir valstybės turimos priemonės. Dominuoja centralizuotas (sektorinis) sprendimų priėmimas ir įgyvendinimas, trūksta į regiono poreikius orientuoto požiūrio. Nesusiformavusi atvira, įtrauki, konstruktyviu dialogu paremta bendradarbiavimo kultūra riboja galimybes kryptingai siekti regioninės politikos tikslų, užtikrinti visų – nacionalinio, regioninio, vietos savivaldos ir bendruomenės lygmenų – pusių įtraukimą.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Regioninės politikos ministerijos steigimas ar institucinė ministerijų funkcijų pertvarka, siekiant turėti atskirą, visus regioninės politikos klausimus koordinuojančią instituciją centrinės valdžios lygmenyje. 2. Pakeisti butaforinį regioninį Lietuvos skirstymą į du regionus ir įkurti realiai veikiančią antrą (regioninį) savivaldos lygmenį (NUTS III lygio). 	<ul style="list-style-type: none"> • 2025/2026 m. regioninės politikos ministerijos įkūrimas arba ministerijų funkcijų pertvarka; • Lietuvos regionų perskirstymas nuo 2027 m..
42.	<p>Nepakankamas nacionalinių ir užsienio investicijų į regionus pritraukimas. Regiono vystymosi strategijos retai siejamos su regionine specializacija; nepakankamos paskatos pritraukti investicijų ir kurti darbo vietas. Didelė priklausomybė nuo ES finansavimo.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nuo 2026 m. sieti regionų finansavimą su jų specializacijomis siekiant mažinti regionų skirtumus. 2. Pakeisti „Regioninės plėtros tarybos įstatymą“ suteikiant balsavimo teisę socialiniams-ekonominiams partneriams. Nuo 2026 m. „Žaliojo koridoriaus“ praktiką taikyti ne tik laisvosioms ekonominėms zonoms ir užsienio investuotojams, bet visoms investicijoms šalyje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Investicijų regionuose padidėjimas mažiausiai 20 proc.
43.	<p>Menkas socialinių-ekonominių partnerių vaidmuo Regioninėse plėtros tarybose rengiant ir priimant sprendimus. Pakeitus regioninės plėtros tarybų įstatymą, socialiniai-ekonominiai partneriai prarado balsavimo teisę priimant regionui svarbius sprendimus. Mažėja partnerių dalyvavimas tarybos posėdžiuose, įsitraukimas, kartu didėja nusivylimas.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Balsavimo teisės suteikimas regioninėse plėtros tarybose socialiniams-ekonominiams partneriams. 2. Sprendimų priėmimo Regioninės plėtros tarybose proceso pakeitimas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Balsavimo teisės suteikimas socialiniams-ekonominiams partneriams nuo 2027 m.

Transportas, infrastruktūra ir logistika

Problema	Siūlomos priemonės	Siekiamas rezultatas
44. Transporto sektoriaus viešasis reguliavimas, transporto strategijos atitikimas verslo poreikiams, konkurencingumas.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Siūlome tobulinti transporto sektoriaus viešąjį reguliavimą. Lietuvos transporto sektoriaus veiklą reguliuoja kelios ministerijos: Susisiekimo, Vidaus reikalų, Socialinės apsaugos ir darbo, Ekonomikos ir inovacijų, Aplinkos ir Finansų. Siekiant efektyvaus sprendimų priėmimo, siūloma sukurti nuolatinę struktūrą, sudarytą iš institucijų ir verslo atstovų, veikiančią kaip Vyriausybės komisija ar komitetas. 2. „Žaliojo koridoriaus“ praktika, šiuo metu taikoma laisvosioms ekonominėms zonoms ir užsienio investuotojams, turi būti plečiama visai Lietuvai ir visų rūšių investicijoms. 3. Siūlome atnaujinti transporto strategiją ją labiau adaptuojant prie nuoseklaus transporto modų suderinamumo, kai visos transporto rūšys papildo vieną kitą, atsižvelgiant į žaliojo kurso atnešamus reikalavimus, ekonominius bei socialinius kriterijus. Šios strategijos pagrindu sukurti ir patvirtinti Lietuvos susisiekimo tinklo hierarchijos strategiją, kurioje geležinkelių, autokelių, vidaus vandens kelių transporto modos derėtų tarpusavyje, išnaudojant kiekvienos rūšies stipriąsias puses keleiviams ar kroviniams vežti (kroviniams vidaus vežimai – ilgi atstumai traukiniais, trumpi – autotransportu, keleiviams – jungtiniai ir kombinuoti maršrutai, kuriuose derinami traukiniai, autobusai, dviračių / paspirtukų dalinimosi platformos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Modernizuota, integruota ir tvari transporto sistema, atitinkanti ES praktikas. • Greitesnis ir efektyvesnis sprendimų priėmimas, didinant transporto sektoriaus konkurencingumą. • Investicijų aplinka taptų palankesnė visiems sektoriams, skatinanti greitesnį ekonomikos augimą.
45. Transporto įmonės užsienyje patiria nuostolius dėl diskriminacinio reguliavimo normų įgyvendinimo.	<p>Būtina stiprinti ekonominę diplomatiją. Lietuvos įmonėms reikia užtikrinti vienodas konkurencines sąlygas tarptautinėse rinkose.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Užtikrintos sąžiningos sąlygos Lietuvos vežėjams konkuruoti ES ir užsienio rinkose.
46. Infrastruktūros valdytojų prioritetai neužtikrina bendrojo konkurencingumo.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Užtikrinti valstybei reikalingos infrastruktūros eksploatavimą ir plėtrą, sudarant sąlygas ekonomikos funkcionavimui. Efektyviai naudoti išteklius, optimizuoti sąnaudas bei nuolat investuoti, siekiant ne tik finansinės, bet ir ekonominės grąžos. 2. Vertinti tarptautinį konkurencingumą ir kurti palankiausias reguliavimo aplinką. Tai apima tarifų stabilumo bei prognozuojamumo užtikrinimą. 3. Didinti bendravimą su rinkos dalyviais ir ekonominiais partneriais, organizuojant daugiau aptarimų bei diskusijų, neapsiribojant vien teisės akty derinimu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Didesnė pelno dalis reinvestuojama, užtikrinama investicinių projektų ekonominė grąža ir geresni logistikos konkurencingumo rodikliai (<i>Logistic Performance Index, LPI</i>).

Problema

Siūlomos priemonės

Siekiamas rezultatas

47.	<p>Per pastaruosius 15 metų Lietuvos kelių ir tiltų būklė smarkiai prastėjo: daugėja prastos būklės kelių, gilėja provėžos, atsiranda temperatūrinių plyšių, auga tiltų, kuriuose ribojama apkrova, skaičius. Tai kenkia ir šalies kariniam mobilumui. Šiuo metu šalyje yra daugiau nei 6000 km blogos arba labai blogos būklės kelių ir per 100 prastos būklės tiltų, o nuo 2019 iki 2023 m. labai blogos būklės tiltų skaičius išaugo tris kartus. Pagrindinė problema – nepakankamas ir nestabilus finansavimas, kasmet priklausomas nuo situacijos ir politinės valios. Dėl to stringa ne tik būtinieji remonto darbai, bet ir aplinkkelių projektų įgyvendinimas, kas sukelia papildomą taršą, spūstis miestuose ir lėtina ekonominę plėtrą.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kelių infrastruktūros finansavimo modelio pertvarka: nustatyti ilgalaikį Kelių priežiūros ir plėtros programos (KPPP) finansavimą, kasmet nuo 2025 m. skiriant nuo 50 proc. kuro akcizo įplaukų, palaipsniui didinant iki 80 proc. 2028 m. 2. Atnaujinti kelių finansavimo modelį. Numatyti finansavimo šaltinius – sukurti e-tolingo sistemą ir įsteigti Kelių fondą naujos infrastruktūros plėtrai, įtraukiant būtinas e-tolingo reguliavimo ir tarifų nustatymo priemones. 3. Prioritetinių projektų viešinimas: LRV, Susisiekimo ministerija ir „Via Lietuva“ raginami skelbti prioritetinį miestų aplinkkelių ir kitų svarbių infrastruktūros projektų sąrašą, pagrįstą ekonominiais, strateginiais ir aplinkosauginiais kriterijais. 4. Kelių tiesimo, rekonstrukcijos, remonto ir priežiūros reguliavimo pakeitimas, užtikrinant kokybišką kelio dangą ilgalaičiu laikotarpiu - išvengiant provėžų susidarymo, bei neigiamo vandens poveikio kelio ir tiltų konstrukcijoms. 	<ul style="list-style-type: none"> • Užtikrinus stabilų ir adekvatų finansavimą, techninio reguliavimo pakeitimus, kiekvienais metais kelių infrastruktūrai būtų skirta ne mažiau kaip 1 mlrd. eurų, kas leistų laiku atnaujinti ir prižiūrėti esamus kelius bei tiltus. Įgalintų plėtrą valstybinės kelių infrastruktūros tinkle. Šis požiūris stiprintų nacionalinį saugumą, skatintų saugumą, mažintų transporto spūstis ir taršą, o planuojami aplinkkelių projektai būtų įgyvendinami laiku, užtikrinant ilgalaikę ekonominę ir socialinę naudą.
48.	<p>Rizika Klaipėdos uostui prarasti konkurencingumą dėl nepakankamos „Rail Baltica“ projekto integracijos į Lietuvos transporto sistemą.</p>	<p>Norint išlaikyti Klaipėdos uosto konkurencingumą, būtina prijungti jį prie europinės vėžės „Rail Baltica“ ir TEN-T tinklo. Klaipėdos uostas turi būti sujungtas su Baltijos-Šiaurės jūros bei Baltijos-Juodosios-Egėjo jūrų koridoriais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Klaipėdos uostas tampa konkurencingas tarptautinėse rinkose, užtikrinama jungtis iki 2030 m.
49.	<p>Neišnaudojamas intermodalumo ir kombinuotų vežimų potencialas siekiant efektyvumo ir aplinkosauginių tikslų.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sukurti reguliacinį pagrindą, leidžiantį efektyviai sąveikauti skirtingoms transporto rūšims: orui, žemei, vandeniui, tobulinant civilinį kodeksą sukuriant intermodalinio (kombinuoto) transporto kodeksą. 2. Sukurti paskatų sistemą skatinti kombinuotus ir intermodalinius pervežimus, įskaitant „paskutinės mylios“ sprendimus, kurie leistų pervežti sunkesnius krovinius ir skatintų CO2 emisijų mažinimą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Optimizuota transporto sistema, padidintas efektyvumas, įgalinama transporto rūšių sąveika, dėl ko didėja geležinkelių sektoriaus vaidmuo transporto sistemoje. • Efektyvesnė ir ekologiškesnė logistika, kombinuoto transporto patrauklumas.

Problema

Siūlomos priemonės

Siekiamas rezultatas

50. **Mažas transporto ir logistikos sektoriaus imlumas inovacijoms, lėta viešųjų ir privačių subjektų, dalyvaujančių logistikos procesuose skaitmenizacija ir kaip pasekmė ribotos prielaidos kelti ekosistemos konkurencingumą.** Nors transporto sektorius sudaro apie 10 proc. šalies BVP, bet jis yra vienas mažiausiai skaitmenizuotų ir mažiausiai imlus inovacijoms. Inovacijų agentūros tyrimo duomenimis, logistikos ir transporto sektorius tarp 2020 ir 2022 m. tik 1,6 proc. šio sektoriaus įmonių diegėsi inovacijas. Sektorius vis dar mažai skaitmenizuotas, kontroliuojančios institucijos nesudaro galimybių pervežimo duomenų priimti skaitmeniniu formatu. Nors pasaulyje sparčiai vystosi dirbtinio intelekto panaudojimas, savivaldžiai automobiliai ir kitos inovacijos, Lietuvoje neturime įrankių tokioms inovacijoms pritraukti ir paskatinti.

1. Spartinti valstybinių institucijų skaitmenizaciją, įgyvendinant tiek nacionalines, tiek ES direktyvų apibrėžtas elektroninio krovinio duomenų apsikeitimo, mobilumo duomenų erdvių bei muitinės skaitmenizacijos ir kitas iniciatyvas.
2. Kurti efektyvų ir atvirą verslui judumo ir transporto duomenų ežerą, kuris įgalintų kurti inovatyvioms, judumo ir transporto duomenis naudojančioms ir iš jų inovacijas kuriančioms įmonėms.
3. Suformuoti kompetencijas esamai agentūrai prie Susisiekimo ministerijos arba įkurti atskirą valstybinę agentūrą, kuri skatintų inovacijų transporte plėtrą bei prižiūrėtų ir organizuotų transporto duomenų ir skaitmenizacijos strategijos įgyvendinimą valstybiniu mastu.
4. Sukurti inovacijų smėliadėžę inovacijoms skatinti, kuri akceleruotų savivaldžių automobilių, V2E technologijos, dirbtinio intelekto transporto operacijose plėtrą.
5. Didinti logistikos ir transporto sektoriaus priėjimą prie paramos, skirtos sparčiau skaitmenizuotis ir diegtis inovacijas, kad pagerėtų jų konkurencingumas ir kuriama pridėtinė vertė.

- Konkurencinga, inovacijas ir skaitmeninius sprendimus besidiegianti transporto ir logistikos ekosistema, kuri įgalintų aukštesnės pridėtinės vertės logistikos paslaugas tarptautiniu mastu ir padėtų Lietuvai susigrąžinti lyderiaujančias pozicijas Europos rinkoje.

51. **Lietuvai trūksta aiškaus ir ilgalaikio transporto dekarbonizacijos kelio, kuris būtų tvarus ir naudingas šalies ekonomikai bei aplinkai.** Dekarbonizacijos procesai Lietuvoje vyksta vangiai. Tarp 2005 m. ir 2023 m. įsigytų automobilių, tik 1,09 proc. – elektra varomi. ŠESD išmetimai ir naftos vartojimas Transporto sektoriuje vietoje to, kad mažėtų – tikrai auga. Nėra nuoseklios netaršų transportą skatinančios politikos valstybės mastu, net neįsibėgėjus EV skatinimui, jau svarstoma sustabdyti paramą. StringaLietuvoje gaminamo alternatyvaus kuro vartojimas. Nėra ilgalaikės ir nuoseklios netaršaus transporto skatinimo strategijos šalies mastu, kuria remiantis logistikos verslai priimtų sprendimus 10 m. į priekį. Lietuva nepasiekia savo įsipareigojimų klimato kaitos susitarimui ir ŠESD išmetimų transporto sektoriuje mažinimui.

1. Ilgalaikė strategija dėl netaršų transporto priemonių skatinimo: reikalingos reguliavimo ir mokeskinės priemonės, kurios paskatintų verslą per patiriamus kaštus pereiti prie mažiau taršaus transportavimo sprendimų.
2. Išimties netaršiam ir mažataršiam transportui iš CO2 dedamosios ir kelių infrastruktūros mokesčio, siekiant paskatinti mažiau taršių transporto priemonių naudojimą.
3. Taršių lengvųjų automobilių didesnis apmokestinimas, PVM atskaita tik netaršiams lengviesiems automobiliams.
4. Alternatyvių degalų naudojimo skatinimas transporto sektoriuje, kuriant apčiuopiamų paskatų sistemą verslui, siekiančiam mažinti ŠESD išmetimus savo pervežimų operacijose.
5. Veiksminga, vieninga ir Europos gerąsias praktikas atitinkanti mažos taršos zonų sistema Lietuvoje.

- Lietuva, turėdama ilgalaikę ir Lietuvos verslo lūkesčius atliepančią transporto dekarbonizacijos strategiją, galėtų greičiau ir efektyviau pasiekti savo klimato kaitos darbotvarkės įsipareigojimus. Jų nepasiekus, Lietuvos laukia didžiulės finansinės baudos. Ilgalaikė strategija leistų sektoriui neprarasti konkurencingumo ir efektyviau planuoti savo investicijas.

52. **Krovinių kontrolė Klaipėdos uoste nėra pakankamai skaitmenizuojama, ją būtina paprastinti ir daryti patrauklesnę klientams.**

Uoste turėtų būti optimizuota ir skaitmenizuota muitinės postų veikla, jų kiekis aptarnaujant visus į / iš Klaipėdos m. transportuojamus krovinių srautus.

- Sutrumpėjusios muitinės procedūros.

Problema
Siūlomos priemonės
Siekiamas rezultatas

53.	Nepasiektas reikiamas jau veikiančių „Rail Baltica“ atkarpų efektyvumas.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Būtina užtikrinti „Rail Baltica“ projekto stabilų finansavimą ir įgyvendinimą, įskaitant jau egzistuojančių atkarpų signalizacijos ir infrastruktūros gerinimą. Tai pagerintų tarptautinių keleivių bei krovinių judėjimą. 2. Teikti didžiausią pirmenybę infrastruktūros projektams, kurie gerina karinį mobilumą, didindami šalies saugumą bei kurdami agresoriaus atgrasymo paskatas. Skirti reikalingas investicijas įrangai (signalizacijos sistemoms), kad jau egzistuojanti europinės (1435 mm) vėžės atkarpa iki Kauno veiktų pilnu pajėgumu. Tai leistų vykdyti tarptautinį keleivių vežimą, taip pat prisidėtų prie karinio mobilumo, nes įgalintų operatyvesnį karinių krovinių bei karinės technikos pervežimą iš Europos ir krovą vežti į Lietuvos poligonus bei kitas Baltijos šalis. 3. Siekti palaikymo bei tvirtesnių garantijų, kad Baltijos šalis su Vidurio Europa ir toliau sujungiančiam geležinkeliui „Rail Baltica“ bus užtikrintas ilgalaikis stabilus finansavimas iki projekto įgyvendinimo pabaigos. „Rail Baltica“ projektui reikia ieškoti alternatyvių finansavimo modelių, ypač vertinant artėjančią „pertrauką“ tarp Europos finansinių perspektyvų. 4. Teikti prioritetą TEN-T tinklo koridoriams, ypač naujai patvirtintai europinės vėžės linijai į Klaipėdą, kuri leis prijungti Klaipėdos uostą prie europinės vėžės geležinkelių tinklo, kas padidins uosto ekonominį potencialą, nes kroviniai judės be poreikio perkrauti tarp vėžių. 	<ul style="list-style-type: none"> • Užtikrintas reikiamas finansavimas, padidintas geležinkelių transporto efektyvumas.
54.	Nepakankamos oro transporto jungtys. Lietuvos oro transporto infrastruktūra netenkina verslo poreikių – trūksta tiesioginių skrydžių į Europos sostines.	<p>Didinti tiesioginių skrydžių skaičių.. Klasikinių oro linijų pagalba sujungti Vilnių su visomis ES sostinėmis bei papildomai su pagrindiniais Vokietijos ekonominiais centrais: Frankfurtu, Miunchenu, Diuseldorfu, Hamburgu. Sujungimas turi įvykti "double daily" principu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Geresnis susisiekimas oro transportu, patogesnis pasiekiamumas verslui svarbiose zonose.
55.	Neišnaudojami Jūrinės valstybės privalumai ir Klaipėdos uosto potencialas.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sukurti nacionalinę jūrų valstybės strategiją, kurią parengtų politikai, akademikai ir verslo atstovai, siekdami stiprinti Lietuvos pozicijas tarptautinėje jūrinėje rinkoje. 2. Nustatyti aiškius prioritetus dėl investicijų į projektus, didinančius uosto konkurencingumą. Klaipėdos uostas turi būti pripažintas svarbiu valstybės ekonominiu projektu, skatinant ES ir valstybės finansavimą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Klaipėdos uostas tampa svarbiu ekonominiu centru su spartesne projektų realizacija. • Lietuva tampa stipria jūrine valstybe, aktyviai konkuruojančia pasaulinėje rinkoje.
56.	Verslui tinkamos infrastruktūros trūkumas: nepakankamas pagrindinių kelių pravažumas, vietinių autobusų reisų šalia pramonės gamyklų neužtikrinimas ir pan.	<p>Išankstinės verslui tinkamos infrastruktūros nuolatinis ruošimas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Geresnė prieiga prie pramoninių objektų ir jų pasiekiamumas.

Užsienio ekonominė politika

	Problema	Siūlomos priemonės	Siekiamas rezultatas
57.	<p>Nepakankamai išplėtoti ekonominiai ryšiai su JAV. Dėl prarastų eksporto ir importo rinkų Rytuose, prarasto Lietuvos kaip tranzito valstybės vaidmens Rytų-Vakarų kryptimi būtina sustiprinti transatlantinį ekonominį bendradarbiavimą. Lietuvos eksportas į JAV 2023 metais sudarė 1.9 mlrd. eurų, JAV buvo 5-a eksporto partnerė, palyginti su 2022 m., Lietuvos prekių eksportas į JAV sumažėjo 24 proc., JAV yra tik 12-a partnerė pagal pritrauktas užsienio investicijas.</p>	<p>Išnaudojant ypač gerus politinius santykius su JAV, reikšmingai pagerinti Lietuvos ir JAV ekonominį bendradarbiavimą, skatinant plėtoti eksportą ir JAV investicijas Lietuvoje, ypač į gynybos pramonės, IT ir biotechnologijų plėtrą, kartu užsitikrinant didesnį ekonominį ir geopolitinį saugumą.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vyriausybės kadencijos pabaigoje 2028 m. Lietuvos eksportas į JAV turėtų siekti 4 mlrd. eurų, JAV būtų 3-a eksporto partnerė, 6-a partnerė pagal investicijas Lietuvoje.
58.	<p>Nepakankamas Lietuvos Vyriausybės ir ministerijų vadovų įsitraukimas į Lietuvos tarptautinių ekonominių ir verslo ryšių plėtos skatinimą.</p>	<p>Vyriausybės ir ministerijų vadovų veikloje siūlome skirti daugiau dėmesio ir resursų užsienio ekonominių ryšių plėtrai ir tarptautinių verslo kontaktų skatinimui. Vizitų į / iš užsienio planai (jų ekonominiai tikslai, darbotvarkė, terminai) siūloma iš anksto derinti su Lietuvos verslu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vizitų į / iš užsienio darbotvarkėse ne mažiau kaip pusė dėmesio ir resursų būtų skiriama Lietuvos verslo tarptautinių ryšių plėtrai. Laiku suderinami su verslu ir sudaromi vizitų planai (užduotys, preliminarūs terminai) 2 metams į priekį.
59.	<p>Siekiant diversifikuoti eksporto rinkų geografiją, nepakankamas dėmesys ir resursai yra skiriami vadinamosioms neprioritetinėms eksporto rinkoms, neįtrauktoms į šiuo metu pavirtintą 32-jų prioritetinių eksporto ir bendradarbiavimo inovacijų srityje rinkų sąrašą.</p>	<p>Skirti didesnį dėmesį ir daugiau eksporto skatinimo resursų „neprioritetinėms“ rinkoms.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ne mažiau kaip 1/4 Lietuvos institucijų ekonominės diplomatijos ir eksporto skatinimo resursų turi būti skiriama „neprioritetinėms“ eksporto rinkoms. • „Neprioritetinėse“ rinkose taip pat turi būti išplėstas Lietuvos garbės konsulų tinklas.
60.	<p>Nėra tinkamų pagal sumas ir trukmę efektyviai veikiančių ir skatinančių eksportą finansinių priemonių (garantijų ir paskolų), įgalinančių Lietuvos įmones teikti paraiškas įgyvendinti konkursinius verslo projektus užsienio valstybėse.</p>	<p>Per nacionalinę plėtos įstaigą ILTE (buvusi INVEGA) sukurti tinkamas pagal sumas ir trukmę, efektyviai veikiančias ir skatinančias eksportą finansines priemones (garantijas ir paskolas), įgalinančias Lietuvos įmones teikti konkursines paraiškas įgyvendinti verslo projektus užsienio valstybėse.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ILTE sukurtos tinkamos – bent 15 mln. eurų projektui ir bent 10 m. trukmės, efektyviai veikiančios ir skatinančios eksportą finansinės priemonės (garantijos ir paskolos), įgalinančios Lietuvos įmones teikti konkursines paraiškas ir įgyvendinti verslo projektus užsienio valstybėse.
61.	<p>Nėra paramos priemonių verslo asociacijoms skatinti įmonių eksportą.</p>	<p>Atnaujinti paramos eksporto skatinimui priemonę, panašią į buvusiąją priemonę „Naujos galimybės“.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Parengta ir įgyvendinama siūloma priemonė 2025–2027 m.

Problema

Siūlomos priemonės

Siekiamas rezultatas

62. **Nepakankamai racionalus bei stiprus Lietuvos ekonominio atstovavimo užsienio šalyse tinklas.**

1. Padidinti ekonominių specialiųjų atašė ir prekybos atstovų užsienio šalyse skaičių. Galima santykinai sutaupyti valstybės lėšų bei padidinti užsienio šalyse akredituotų Lietuvos specialiųjų ekonominių atašė (komercijos, žemės ūkio, transporto, muitinės atašė) ir prekybos atstovų bendrą skaičių, Europos šalyse akredituotųjų (14-kos komercijos, 1 muitinės JK, 1 transporto atašė Lenkijoje, 2 žemės ūkio atašė JK ir VFR) rezidavimą perkeliant į Lietuvą bei jiems vykdant veiklą komandiruočių principu: tokiu būdu gali būti sutaupoma apie 1/3 jų išlaikymui skiriamų lėšų, palyginti su rezidavimu Europos šalyse (sutaupomos kartu su spec. atašė vykstantiems į Europos šalis kompensacijos sutuoktiniams, sveikatos draudimo, vaikų mokymo užsienyje lėšos). Taip pat siūloma, kad sutaupytų lėšų sąskaita būtų galima skirti didesnį skaičių specialiųjų ekonominių atašė ir prekybos atstovų užsienio šalyse.
2. Dvišalių verslo ryšių plėtrai siūloma labiau pasitelkti Lietuvos garbės konsulų korpusą ir lietuvių, ypač profesionalų, diasporą užsienyje, ypač tose valstybėse, kuriose nėra Lietuvos diplomatinė atstovybių.

- Būtų didesnis užsienio šalyse akredituotų Lietuvos specialiųjų ekonominių atašė ir prekybos atstovų skaičius (+6). Lietuvos URM parengtų, nuolat atnaujintų ir perduotų pagrindinėms Lietuvos asocijuoto verslo struktūroms visose užsienio šalyse veikiančių lietuvių, ypač profesionalų, diasporos pagrindinių organizacijų sąrašą su kontaktine informacija.

63. **Apribotos Lietuvos verslo eksporto į Kiniją galimybės.** 2020 m. Lietuva į Kiniją eksportavo lietuviškos kilmės prekių už 244 mln. eurų, Kinija buvo 22-a didžiausia Lietuvos prekių eksporto rinka, kuriai teko 1,1 proc. viso Lietuvos prekių eksporto. 2022 m. lietuviškos kilmės prekių eksportas į Kiniją sudarė tik 45 mln. eurų. Nors iš Kinijos 2023 m. vėl buvo importuojama rekordiškai daug prekių, bet tai yra naudingiau Kinijai, o ne Lietuvos verslui.

Pasikeitus politinėms aplinkybėms, Lietuva turėtų normalizuoti santykius su Kinija ir atkurti bei plėtoti naudingus Lietuvai ekonominius ryšius, vadovaudamasi bendromis ES nuostatomis. Pripažįstant, kad Kinijos strateginė partnerystė su Rusija, jos įtakos didėjimas Baltarusijoje ir kai kuriose ES valstybėse yra auganti grėsmė ES, bendromis ES šalių ir transatlantinio bendradarbiavimo politinėmis ir ekonominėmis pastangomis būtina siekti Kinijos atgrasymo nuo pagalbos Rusijai. Lietuva turėtų derinti savo Kinijos politiką su ES, JAV bei kitomis Vakarų valstybėmis.

- Iki 2028 m. lietuviškos kilmės prekių eksporto į Kiniją vertė atstatyta į 2020 m. lygį.

Kita

Problema

Siūlomos priemonės

Siekiamas rezultatas

64. **Mažas būsto įperkamas:** 2023–2024 m. būsto įperkamas Lietuvoje sumažėjo iki istorinių žemumų. Prie to prisideda: griežtėjantys reikalavimai energiniam efektyvumui ir statybų reguliavimui; didėjanti projektų savikainą bei lėta viešosios infrastruktūros plėtra; **teisinis neapibrėžtumas;** statybų ir žemės valdymo reformos iššūkiai ir ilgėjančios teritorijų planavimo procedūros didinančios investuotojų riziką; **didėjantys kaštai;** augančios darbo sąnaudos, nekilnojamojo turto mokesčiai ir sklypų, tinkamų plėtrai, kaina. **Mažas būsto įperkamas stabdo regionų plėtrą, nes apsunkina jaunų žmonių pritraukimą, stabdo ekonominį augimą, skatina gyventojų nutekėjimą ir didina regionų priklausomybę nuo viešųjų lėšų. Tai kuria užburta ratą, kai mažesnis regionų patrauklumas lemia mažesnę investicijų srautą ir toliau didina socialinę bei ekonominę atskirtį tarp regionų ir didmiesčių**

1. Atkurti nacionalinę būsto strategiją, kuri nustatytų ilgalaikius tikslus ir rodiklius, nukreiptus į būsto prieinamumo didinimą, ypač jaunimui ir pirmajam būstui. Pripažinti būsto prieinamumą nacionalinės svarbos prioritetu
2. Skatinti būsto prieinamumą. Parengti priemones, palengvinančias jaunimo ir pirmojo būsto pirkėjų galimybes įsigyti naują, energiją taupantį, tvarų ir ekonomiškai prieinamą būstą, pvz., subsidijos, mokestinės lengvatos, kreditavimo palūkanų subsidijavimas.
3. Sutelkti viešojo ir privataus sektoriaus priemones būsto pasiūlos plėtrai ir pasirinkimo didinimui. Skatinti specializuoto būsto nuomai segmento augimą, remiantis Europos šalių patirtimi.
4. Sukurti programą, siekiančią padidinti būsto prieinamumą ne tik didmiesčiuose, bet ir regionuose, kurie rodo potencialą pritraukti darbščių jaunų žmonių ir darbo vietas kuriančių jmonių.
5. Nuolat stebėti socialinius, ekonominius ir demografinius pokyčius bei pritaikyti būsto politikos priemones, atsižvelgiant į šiuos duomenis. Optimizuoti kontrolės procesus, diegti šiuolaikines valdymo ir stebėsenos sistemas, eliminuoti perteklinius biurokratinis procesus.
6. Aktyviai įtraukti socialinius partnerius – vystytojus, architektus, mokslininkus, bendruomenių atstovus – į ekspertines konsultacijas, sprendžiant būsto prieinamumo, infrastruktūros ir urbanistikos klausimus.

- Sukurti efektyvią, ilgalaikę būsto prieinamumo ir infrastruktūros politiką, kuri padėtų didinti būsto įperkumą, tiek miestuose, tiek regionuose, mažinti statybų ir projektų savikainą bei skatintų integruotą ir tvarią infrastruktūros plėtrą, atliepiančią visuomenės ir ekonomikos poreikius. Sukurti efektyvesnę ir labiau decentralizuotą regioninę politiką, kuri atlieptų vietos poreikius, skatintų darbo vietų kūrimą ir pritrauktų investicijas, taip prisidedant prie subalansuotos socialinės ir ekonominės plėtros visoje Lietuvoje.

65. Jau beveik trisdešimt metų, kaip Europos kultūros konvencijos valstybių – narių ministrai, atsakingi už kultūros paveldą, priėmė deklaraciją „Dėl kultūros paveldo išsaugojimo politinės svarbos (Helsinkis, 1996), kurioje konstatavo, kad kultūros paveldas yra ir ekonomikos vertybė. Deja, Lietuvoje vis dar tai nėra pilnai suprasta, nekilnojamas kultūros paveldas dažniausiai traktuojamas kaip ekonominio vystymo stabdis, valstybės institucijos dažnai taiko prievartines priemones nekilnojamojo kultūros paveldo ir kito nekilnojamojo turto paveldo teritorijose valdytojams.

1. Nekilnojamojo kultūros paveldo apskaitos proceso suvaldymas, įtvirtinant tyrimų prioritetą, viešojo intereso pirmenybę ir susiejant su kompensavimu nekilnojamojo turto valdytojams (viešasis interesas nėra lygu papildomai prievolei privačiam asmeniui).
2. Kultūros paveldo specialistų, visų pirmą nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tvarkybos projektų vadovų, atestavimo sistemos optimizavimas.
3. Valstybės ir savivaldybių institucijų dalyvavimo paveldosaugos procese racionalizavimas, paliekant joms tik sąlygų išdavimo, konsultavimo ir kontrolės funkcijas. Pirmiausia tai taikyti nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tvarkybos projektų rengimui, patikint užtikrinti, kad projektų sprendiniai atitiktų galiojančius paveldosaugos reikalavimus, atestuotiesiems projektų vadovams. Taip užtikrinama aukštesnė projektų kokybė, nes atsiranda tiesioginė projektų vadovų atsakomybė už projektų kokybę, žymiai trumpėja projektų rengimo laikas ir kaina, didėja patrauklumas investuoti į nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tvarkybą.

- Nekilnojamojo kultūros paveldo suvokimo kaita, priimant jį kaip vieną šalies ekonominį išteklių, jo valstybinio administravimo keitimas siekiant sukurti įprastą Europos šalims modelį.

Problema

Siūlomos priemonės

Siekiamas rezultatas

66. Valstybės **dėmesys gyventojų sveikatai gerinti šiuo metu yra nepakankamas**: paslaugų ir inovatyvių technologijų prieinamumas yra ribotas, auga didesnio finansavimo sveikatos apsaugai poreikis.

1. Užtikrinti Lietuvoje inovatyvių vaistų, pažangios terapijos ir diagnostikos bei personalizuoto gydymo finansavimą, atitinkantį planuojamą poreikį.
2. Užtikrinti, kad iš LR sveikatos draudimo įstatymo kylanti prievolė draudėjams mokėti privalomojo sveikatos draudimo įmokas būtų įgyvendinama laikantis teisingumo ir lygiateisiškumo principų, nepriklausomai nuo to, ar draudėjas yra valstybė, ar pats asmuo. Tobulinti sveikatos apsaugos reguliacinę aplinką, užtikrinant veiklos skaidrumą, skaitmenizavimą bei duomenų atvėrimą.

- EBPO šalių vidurkį atitinkantis sveikatos apsaugos finansavimas. Pagerėjusi sveikatos priežiūros paslaugų kokybė ir Lietuvos gyventojų sveikata.

67. Nepaisant to, kad per pastaruosius dešimt metų bendrasis alkoholio vartojimas sumažėjo net 23 proc., **Lietuvos alkoholio vartojimo kultūra vis dar yra ydinga, joje vyrauja stiprusis alkoholis**. Analizuojant Valstybinės mokesčių inspekcijos pastarųjų dešimties metų duomenis matyti, kad Lietuvoje 2014 m. stiprieji gėrimai (etilo alkoholis) visame suvartojamame alkoholyje sudarė 36 proc., o 2024 m. jau net 43 proc. suvartojamo alkoholio kiekio. Vakarų Europoje stiprieji alkoholiniai gėrimai bendrajame alkoholyje sudaro nuo 15 iki 25 proc., o likusi dalis yra silpnesnieji gėrimai – alus, vynas, ir kiti. Todėl būtina mažinti alkoholio vartojimą, visų pirma silpninant alkoholį, t. y. nustoti privileijuoti stipriuosius / spiritinius gėrimus (etilo alkoholi).

1. Suvienodinti alkoholio akcizų didinimo tempą, etilo alkoholiui akcizą didinant trejus metus tokiais pačiais procentais kaip ir lengviesiems gėrimams (po maždaug 16,5 proc.). Pakeisti Akcizų įstatymą Nr. IX-569, 2025-2027 metais akcizą etilo alkoholiui, didinti po 16,5 proc. kiekvienais metais.
2. Pakeisti Alkoholio kontrolės įstatymą, leidžiant silpnuosius alkoholinius gėrimus (alų, sidrą ir vyną) vartoti nuo 18 metų amžiaus, o stipriuosius nuo 20 metų. Pakeisti Alkoholio kontrolės įstatymą, leidžiant natūraliai fermentuotus alkoholinius gėrimus iki 5 proc. stiprumo pardavinėti netaikant pardavimo laiko apribojimų.

- Nuosekliai mažinamas alkoholio suvartojimas, o suvartojamas alkoholis silpnėtų ir artėtų prie europinės alkoholio vartojimo kultūros.

68. Virš naudingųjų išteklių telkinių vyksta urbanizacija, ūkinė plėtra, infrastruktūros ir energetinių objektų statyba. Šie procesai sukuria fizinį barjerą, dėl kurio taps nebeįmanoma eksploatuoti išteklius, esančius žemės gelmėse. Ilgalaikėje perspektyvoje tai sukurs **ekonomines grėsmes, nes netenkama galimybės išgauti bazinių išteklių**, t. y. žvyro, smėlio, dolomito, kurie yra intensyviai naudojami statyboje, pramonėje ir kitose ūkio šakose. Tokia situacija mažins šalies ūkio konkurencingumą ir ilgalaikio ekonominio augimo perspektyvas, nes lems didesnį priklausomumą nuo importuojamų išteklių ir neišvengiamą išteklių pabrangimą.

Siekiant aprūpinimo vietine naudingųjų iškasenų žaliava ateityje, būtina numatyti parengti išžvalgytų išteklių (kurių plotas LR teritorijoje sudaro 1.8 proc., įvertinus suspendavimą dėl saugomų teritorijų 1.0 proc.) bei prognozinių išteklių (plotas sudaro 1.0 proc.) apsaugą. Neužtikrinus apsaugos įstatymų lygmenyje, toliau vyks urbanizacijos procesai perspektyviuose naudingųjų iškasenų telkinių plotuose, dėl ko šie bus prarandami.

- Valstybė apsirūpintų žemės gelmių ištekliais. Būtų tinkamai planuojama urbanizacijos plėtra, racionaliai planuojami ir naudojami žemės gelmių ištekliai.